

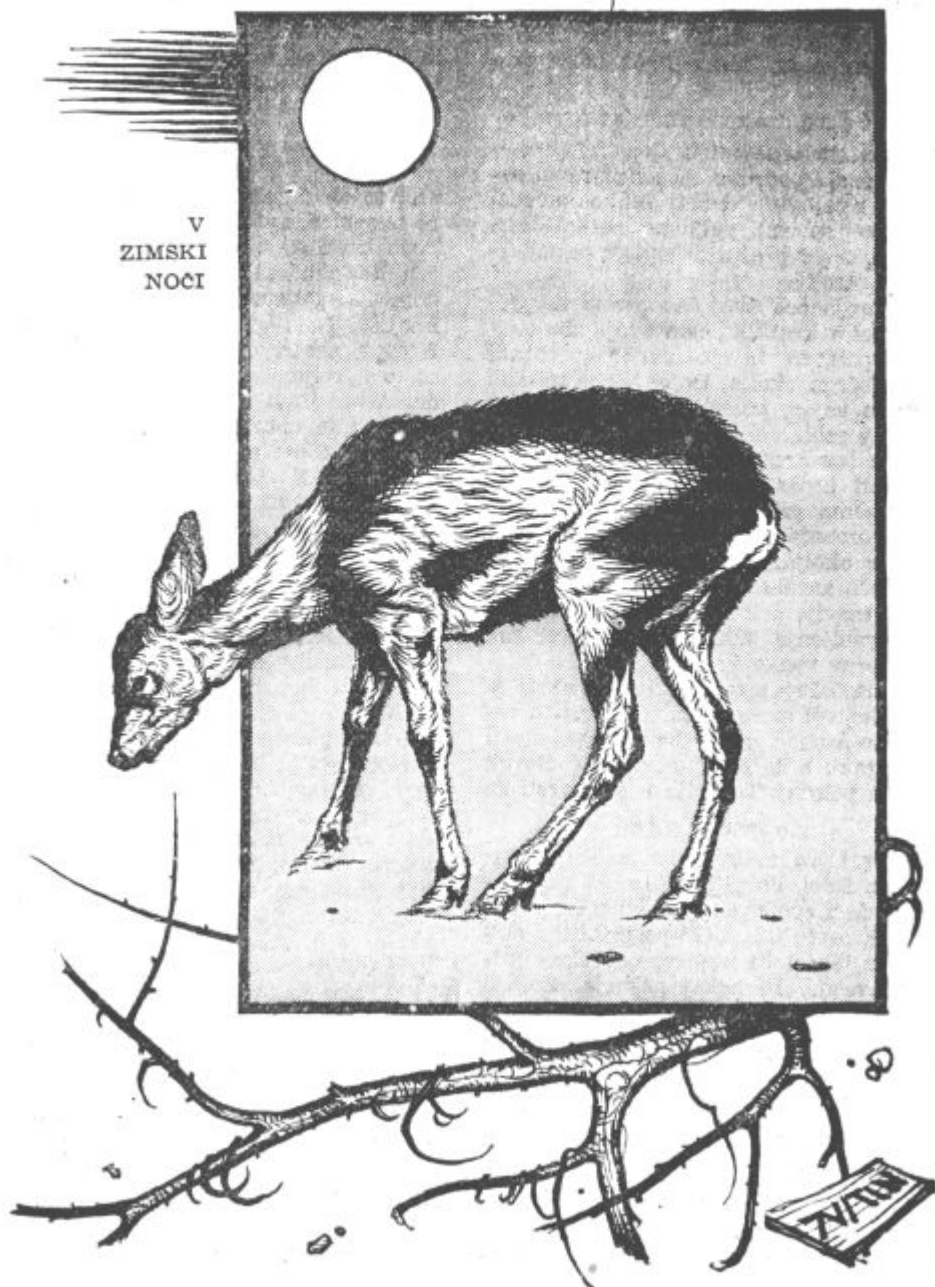
ŽIVLJENJE IN SVET

STEV. 26.

V LJUBLJANI, 24. DECEMBRA 1933.

KNJIGA 14.

V
ZIMSKI
NOČI

OD OTROKA DO ODRASLEGA ČLOVEKA

KAZVOJ SE VRŠI V VELIKIH POSTOPIH

Raziskovanje otroškega duševnega življenja je ugotovilo, da gresta otrokova rast in razvoj njegove duševnosti po nekem določenem redu. Zdrav otrok mora prebiti

določene razvojne stopnje v zakonitem zapovrstju. Čeprav teh stopenj v vsaki podrobnosti ne moremo natančno ugotoviti, vendar lahko navedemo neke splošno veljavne poteze tega razvoja za povprečno zdravega in nadarjenega otroka.

Novorojenček svoj čas prespi in preždi. Tudi v kratkih časih svoje zbuječnosti je pasiven in se nagonsko brani utrujajočega okolja. Dojenček je telesno sicer že rojen, po svoji duši pa počiva še ves v sebi.

A že čez kratek čas se to spremeni. Nasproti bojazljivemu kričanju in nesumerjenim gibom začenjajo prevladovati znamenja, ki pomenijo odgovor na vtise iz okolja. Že v osmem mesecu se je otroče znašlo v svetu. V prvem letu se mu razvije potem čut tipanja (stiskanje, grabljenje, dotikanje), za kar mu pride prav vsaka igrača.

Na naslednji stopnji (zlasti v tretjem letu), ko mu možgani in telo krepko rasejo, se izobličijo do neke dovršenosti vsi organi, s katerimi obvladuje človek sebe in položaj. To velja v prvi vrsti za

govorjenje,

za razvoj jezika. Jasno se tu očituje napredek. Dobi, ko pričinja otrok po imenu izražati svoje potrebe, stvari iz svoje okolice, osebe itd., sledi po približno poldrugem letu doba najpreprostejšega pripovedovanja. In nekaj pozneje skušajo nekateri otroci že pojasnjevati svoja opazovanja. Triletni otrok polaga že vrednost na smiselno govorjenje. Potreba po ljudeh je velika. Vedno potrebujejo otroci v tej dobi nekoga, ki mu izkazuje svojo posebno nežnost. Poleg tega skušajo priti še v

dotik z vsem v okolici:

z živalmi, igračami, zlasti pa soigrajočimi tovariši. Igre se morajo vršiti brezpogojno v skupini. Vendar je videti, kakor da bi bilo vse njih mišljenje in delovanje sebično. A to ni iz zle volje, temveč zaradi tega, ker prenaša otrok gošpostvo, ki ga je v prvem letu s težavo

pridobil nad seboj, čisto naivno na ves svet, na vse, kar misli in napravi. Otroku je težko umeti, da veljajo v okoliškem svetu drugačni zakoni nego v njem in to ga včasih pripravi celo v slepo, nam nerazumljivo upornost proti očetu in materi.

Tudi

v otroški igri

se v tej dobi kaže nekaj podobnega. Igra se železnico, avto, konjička, kuhanje itd. Toda izraz »igra« je prav za prav napačen, ker zahteva razlikovanje pravega in domnevnega sveta, pravega in lesenega konjiča. Toda o tem ne ve otrok ničesar. Njegov pestri otroški svet, v katerem se uveljavlja njegova volja, se mu vidi dejansko pravi svet z vsemi njemu neznanimi in trdimi zakoni in zapovedmi. To daje le prečesto bolesterne izkušnje in spoznanja. Z vlogami, ki jih otrok igra, se uživlja v okolico in jo začenja spoznavati.

Naslednja stopnja prinaša odločilno spremembo, ki se kaže najbolj v otroški igri. Med tem ko se je otrok nekako do četrtega leta igral zato, da bi se uril, da bi preizkusil vedno znova neskončno obilico vseh mogočih kretenj svojega telesa in je imel nad tem svoje igrivo veselje, se pogloblja v petem letu do osmega v možnosti in lastnosti svojih igrač. Ne igra več samovoljno, po razpoloženju in domišljiji, temveč ga material navaja do izvršitve neke naloge. Z gradbenimi kamenčki se n. pr. ne uri več samó, temveč skuša zgraditi pravcato hišo. V teh novih igrah tičijo važni napredki. S peskom se n. pr. pri najboljši volji ne da zgraditi prava hiša, potrebni so kamenčki. Tako se otrok uči

pravilno omejevati subjektivno voljo

in se podrediti zakonom velikega sveta. Razen tega ga igre sedaj učijo tudi vztrajanja, iz veselja do izdelka in iz dolžnosti, da z danim materialom nekaj dokonča, prihaja otrok do pojma: delo.

Tudi v njegovem družbenem življenju se dogaja slična sprememba. Trma se komaj še kaže. Otrok postane pameten. Če mu n. pr. pojasnimo, zakaj mora nekaj izvršiti, bo to čisto izvršil iz uvidnosti. Od iger daje prednost takšnim s trdnimi igralnimi pravili.

Ni slučaj, da se pričinja

šola

baš v tem času. Otrok je zdaj že toliko dozorel, da pojmuje, kaj je naloga, dolžnost in delo. In s tem se njegova podoba sveta in njegovo ravnanje popolnoma spremenita. Ne subjektivno, samovoljno je v središču vsega, temveč vse se ureja v objektivno, v pravo okolico.

Ta obrat k dejanskemu postane v dobi med 9 in 13. letom skoraj vdanost do vsega, kar prihaja od zunaj. V šoli potrebuje otrok sedaj sposobnih učiteljev in učnih načrtov. Predmetni spomin je sedaj na višku. Namestu doslej dragih pravljic hoče resničnostnih pripovedi, robinzonad, tehničnega pouka itd. V gradbenih igrah

ne posnema več samo vnanje oblike,

temveč se poskuša v konstrukcijah, ki pravilno delujejo. Otrok se sedaj veseli tega, kar zmore.

V skladu s to naivno radoznalostjo in veseljem do poglobljanja v okolico gre tudi telesni razvoj v tem času. Rast navzgor in v teži prinaša določen občutek sile. Prevladuje veselje do borbe in do drznih prigrad. Vežbanje poguma, skakanje z visokih zidov, balansiranje na mostovih in podobne šale spadajo med vsakdanja opravila dečkov in deklic. Tudi znamenita »leta nerodna«, ki trajajo pri dečku do 13., 14. leta, je razlagati v bistvu s tem povečanim občutkom moči in samozavestjo. Seveda ima to veselje nad telesnim svoj vpliv na dušo. Otroci prevzamejo često že pogumno posledice svojih neumnosti nase. Pojavlja se

vest.

Otroci te starostne dobe sicer že dolgo ne živijo več v pestri otroški deželi, v kateri vlada neomejeno lastni »jaz«, toda v svojem zdravem občutku moči, v svo-

ji naivni, verni vdanosti svetu so dospeli do viška otroškega življenjskega občutja. In to so potem v naslednji

pubertetni dobi

tako popolnoma in globoko pretrese, da bi lahko govorili skoraj o nekakšnem notranjem prerodenju. Nastajajoči mladenič odkrije svoj lastni jaz, svojo dušo v svetu objektivnosti. Doživlja, da je v tem svetu, ki ga je doslej tako umel, sam in da ima svoje lastne doživljaje. Svoje prejšnje igre z njihovimi samo ob sebi umevno uvrstitvijo v skupnost rezko odklanja. Osami se in prične razmišljati o samem sebi. In s tem dospe pred grozovit doživljaj: doživljaj minljivosti in smrti. V tej dobi skrajnega subjektivizma meče mladca stiska osamelega jaza, ki ga pretrese vrhu tega temni doživljaj prebujajoče se spolnosti, sem in tja. Tako se dogaja, da odrasel človek mladca večinoma ne smatra za čisto resnega in polnovrednega. To je z vzgojeslovnega zrišča popolnoma napačno ravnanje, kajti baš v tem času skuša mladec z lastnim doživljanjem, lastnim razmišljanjem, lastnim ustvarjanjem iz svojega ekstremnega subjektivizma vendar prodreti v svet objektivnosti, kulture.

Naloga vzgojitelja je, da razume ves ta razvoj in pomaga nastajajočemu polnovrednemu članu človeške družbe preko vseh njegovih stopenj do pravega spoznanja in prave naloge v življenju. Eg

GEMIEROVI SKORNJI

Ko je Gémier, nedavno umrlí ravnatelj Odéona drugega največjega dramskega gledališča v Parizu začel svoj gledališki pot, je bil ubožen ko cerkvena m's. Igral je ljudske melodrame po predmestjih in ni imel vselej potrebnih bore frankov, da bi si izposodil obleko ki bi jo nosil med predstavo in katere mu ravnatelj ni mogel plačati. Neki večer naj bi bil v Belleville-u prevzel vlogo konjeniškega polkovnika toda škornjev, sijajnih svetlih škornjev ni imel. Pa se ni dolgo pomišljal.

Natrl si je meče od členkov gori do kolena z loščilom in jih drgnil, dokler se niso goleni lesketale ko pokost (lak) In kadar je pravil to zgodnico, je dodajal: »S temi čevlji sem korakal proti uspehu.« Naj pripomnim, da je pokojni Gémier pred malo leti obljubil uprizoriti Cankarjevo »Pohujšanje« ki ga je po francosila gospa S. Ierasova z naslovom »La Corruption dans la Vallée de Saint-Florian« Katero spletko so preprečile to uprizoritev?

D.

PROKLETIJE

Torišče botaničnih ekspedicij

VOJTEH LINDTNER

NADALJEVANJE

Zmorske strani, potem pa preko Skadra in po albanško črnogorskem ozemlju, je bil za tujce dolgo najhitrejši in najvarnejši dostop na Balkan. Zadeli so kar s prvimi koraki na trikotnik Orjen-Bitolj-Skoplje, floristično najbogatejše ozemlje, kjer so postali kraji znameniti ne po bitkah nego po nahajališčih redkih rastlin. Za informacije o teh divjih planinah se imamo zahvaliti botanikom, ki so bili obenem tu prvi turisti. Potovali so pod vojaško eskorto, s šatori, živežem in instrumenti kakor v Tibetu. Neznani teren, tudi na kartah zaznamovan le z belimi lisami, neprestopna gorovja, slabe prometne veze, preprečeni upori plemen, nepoznanje jezika in nenadno deževje, so ekspedicijam ovirali nemoteno raziskovanje. Zato je razumljivo, da so ostali mnogi predeli in vrhovi do danes še nedotaknjeni in da so Prokletije vedno bolj hrepenenje in cilj znanstvenikov, ki severnoalbanskih Alp ni samo preleteli nego po večkrat obiskali. Naj omenim dr. Antonia Baldaccija (v l. 1890, 1897, 1902 in 1903), dr. Nedeljka Košanina (v l. 1913 in 1924) in preparatorja Ignacija Dörflerja, ki je bil kot botanik dodeljen mednarodni razmejnitveni komisiji med kneževino Albanijo in kraljevino Črna gora l. 1914., za časa okupacije l. 1916. pa spet poslan v severno Albanijo. Od teh raziskovalcev je našel vsak najmanj desetero novih cvetlic in vsaj po tri nosijo njih imena.

Z Jugoslavijo je postal Balkan v mnogem oziru dostopnejši po kopnem in z morja. Med vojno tako lepo vsestransko zasnovano delo na proučevanju Makedonije po »Malako« (Mazedon. Landeskundliche Kommission), ki so jo tvorili znanstveniki-oficirji osrednjih sil, po vojni ni zaspalo; nekoč bolj politično zainteresirani Berlin, Dunaj in Budimpešta, ter na svojem področju Cluj in Sofija tekmujejo med seboj, kdo bo več doprinesel k poznavanju balkanske flore. Tudi iz Beograda se že skozi 10 let sistematično raziskujejo južni kraji naše države; tudi floristično, kos za kosom, in letos je prišla na vrsto Črna gora. Kraji, ki smo jih prehodili, so bili

Pogorje BIJELIĆ, levo eden od vrhov, desno Maja Rezit

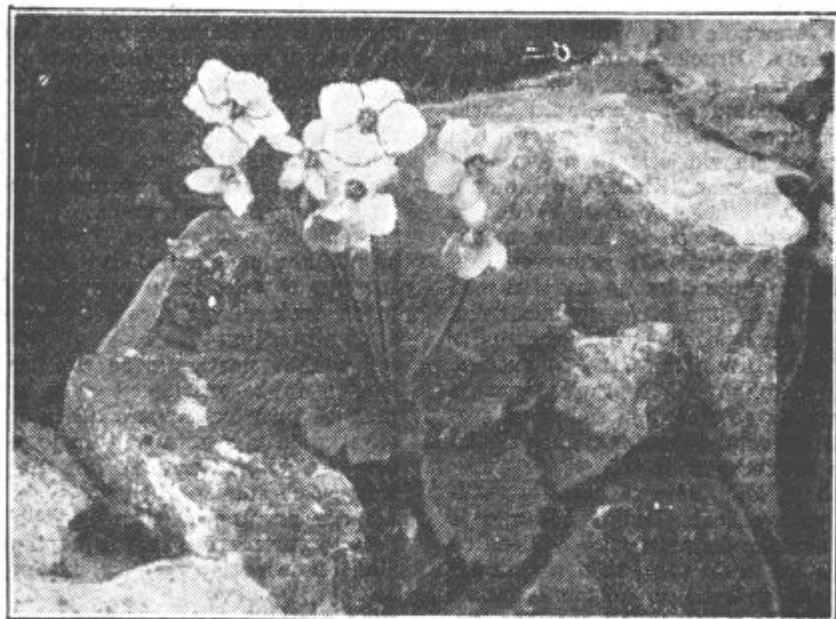
z naše strani prvič temeljitejše preiskani; botaniki pred nami so le spotoma in v naglici nabirali, ker je bila Albanija vedno njih cilj. Našli smo okroglo 800 raznih cvetlic. Mene so seveda zanimale tudi gobe, o katerih imamo iz Črne gore in Balkana sploh le najskromnejše podatke. Skrajno nehvaležen posej je s skoro 1000 km oddaljene poti prinesel gobe domov v takem stanju, da bi jih bilo mogoče brez sumnje pravilno določiti. Prav nič lažje ni s herbarjem, ki ga nismo nikomur zaupali in ga nosili povsod s seboj.

Wulfenia Baldaccii Degener
in *W. carinthiaca* Jacqin

Kot bomba je med botaniki delovala vest, ko je Baldacci našel l. 1897. v Albaniji, visoko v planinah, ki so z jugozapada naslonjene na Prokletije, novo vrsto iz rodu *Wulfenia*, po njemu imenovano *W. Baldaccii*. In ko se je še l. 1904. zvedelo, da je druga evropska vrsta, *W. carinthiaca*, že 100 let prej poznana, z edinim nahajališčem na Gartnerkofelu v Karnijskih Alpah, tudi v Črni gori na Sekirici, severno Vizitorja. S temi nahajališči je postala v očeh botanikov *Wulfenia* posebnost prve vrste ter se uvaja kot primer tkzv. reliktnih cvetlic. Te predstavljajo star tip cvetlic in dokazujejo s svojimi disjunktinimi areali (nevezanim ozemljem), da so bile nekoč mnogo bolj razširjene in da so se skozi vekove (iz terciara sem) ohranile le na posebno ugodnih, zaščiti-

tenih in danes zelo oddaljenih skrivališčih. W. Baldaccii je poleg tega še albanski endemit (= rastline, ki so po svoji razširjenosti na zemeljski obli omejene na neznan kraj), ker je do sedaj najdena samo v severni Albaniji. Od njenega nahajališča (Parun sev. vz. Skadra) do naše meje je komaj 25 km zračne črte, zato smo upali, da jo vse-kako najdemo na Bijeliču. Toda nismo je našli,¹ pač pa W. car., ki je v Prokletijah mnogo bolj razširjena, kakor so do sedaj mislili. Kamor smo prišli, povsod smo zadeli nanjo. Po površini pre-kaša ono na avstrijski meji. Zdi se pa,

čih se korenin; cvetoče, pa te v soteski spominjajo na modrino neba. Prav za prav sem jo videl v Zlebu prvič v cvetju in praljubila se mi je kot avrikel (*Primula auricula* L.) z naših planin. Tudi obe Ramondiji sta balkanska endemita, razširjena na ozemlju južno od Niša do Makedonije, serbica pa še v Črni gori in Albaniji do Epira ter nikjer drugje. Našel jih je Pančić (znameniti srbski botanik prejšnjega stoletja) v 1870-ih letih ter opozoril nanje Dunaj in Padovo. Na mah so jo hoteli vsi imeti in danes ni botaničnega vrta, ki bi se ne ponašal z njima. Jako so trdožive; celo po več

RAMONDIA SERBICA (Zlebu)

da se obe vrsti na Balkanu izključujeta, kakor je to slično z *Rhododendron hirsutum* L. in *Rh. ferrugineum* L. v Alpah.

Ramondia serbica Pančić in
Ramondia Nathaliae Pančić
et Petrović

Vintgar je za Slovenijo nekaj posebnega, toda takih sotesk ima Balkan na vsak korak in Ramondije spadajo tja. Njih široke rozete pokrivajo razpoke ali pa vise raz stene v plahtah prepletajo-

¹ Bilo nam je pa vendar usojeno videti jo, dasi šele po povratku, ko nam je znanec iz Albanije poslal nekaj živih primerov. Izprosil sem si jih nekaj in poslal v nego g. Juvan, veščemu vrtnarju našega botaničnega vrta na Karlovski cesti.

letih iz herbarja vzete ter v zemljo vsajene ožive (tkzv. anabioza). Ob suši se jim skrčijo in privihajo listi, da postane spodnja, rjava in kosmata stran lista zgornja in jo je v takem stanju težko zapaziti, zlasti še, če ti ledbi pred očmi njena lepa sočno zelena rozeta, o kateri pa tedaj ni sledu. Obe se dosti ne razlikujeta med seboj; serbica ima ozke nazobčane liste z izrazitim peciljem in v cvetu pet cvetnih listov.

* Balkanska flora

Vsi večji južnoevropski polotoki, to so Španija, Italija in Balkan, so jako bogati svojevrstnih rastlin. Njih flore se ujemajo. Ker so bili v davnini po kopnem vezani z Afriko in Azijo, so lahko dospеле mnoge orientalske cvetlice

v Evropo, kjer še tudi danes vlada toplo podnebje. Za časa lednih dob pa so spet mnoge srednjeevropske cvetlice našle zatočišče na Balkanu, kjer je prevladoval topli vpliv morja. Nato pa so se z Balkana širile nazaj proti severu v svoja prvotna ozemlja, kjer je bila vegetacija po ledni dobi na široko zamorjena. Poleg teh »privandranih« in »priebeglih« cvetlic pa je imel Balkan tudi svoje in pa mlajše nove, ki so nastale tu z mešanjem ali prilagoditvijo na podnebje.² Iz tega je razvidno, da pripisujemo rastlinam današnjih dni različno starost in razumljivo je, da se jih je tem manj ohranilo, čim starejše so. Že omenjena rodova *Ramondia* in *Wulfenia*, dalje *Edraianthus*, *Bruckenthalia*, *Jankaea*, *Haberlea*, *Moltkea*, *Degenia* in dr. so edino na Balkanu kot preostanki starih izumrlih tipov rastlin. K njim romajo botaniki, da jih vidijo in proučavajo na njih prirodnih nahajališčih. V botaničnih vrtovih uživajo posebno čast. Vredno je pripomniti, da so vse te rastline monotipi, to je po obliki tako edinstvene, da jih ni bilo mogoče nikamor uvrstiti med že poznane rastline in da je bilo treba zanje ustvariti posebne rodove, četudi z eno samo ali kvečjemu 2 (—5) species. To tudi nekoliko podkrepljuje današnje mišljenje, da so omenjeni rodovi in species res skromni preostanki mogoče izključno terciarne flore.

Znano je, kako zelo se ozemlja razlikujejo po cvetlicah. Tudi v botaniki je že kar aksiom, da so species odvisne od klime in tal in da torej ta dva činitelja narekujejo potrebo in formo organov. Velike razlike v intenziteti svetlobe, vetra, množine vodne pare v zraku in vode v zemlji, kemične in fizikalne lastnosti ter organizmi tal, daljša in krajša vegetacijska doba in dr. — vse to je vzrok čisto drugačni flori. Tam, kjer so — obsežnost je seveda pogoj — te razlike največje in se tudi cvetlice številčno najbolj razlikujejo, tam si smemo zamišljati ozemlje kot center, tako rekoč zibelko teh rastlin. V Evropi raste ob obalah Sredozemskega morja flora, sestavljena iz cvetlic tkzv. mediteranskih elementov in od tega ozemlja pripada Balkanu največji del. Kraški fenomeni so na Velebitu ustvarili fluro ilirskih elementov, ki segajo po Durmitorju globo-

ko v osrčje Balkana. Široka in prosta pot na severu je izvabila z madžarske nižine panonske elemente stepskega obeležja. In ker je gorovje na Balkanu v neposredni vezi s srednjeevropskim, so se lahko širili na jug alpski (borealno arktični) elementi, katerim je Šar planina pri Skoplju najjužnejša meja. Na vzhodu vladajo ob Črnem morju posebne prilike, na katere je prilagojena flora pontijskih elementov in z juga so še v davni silihi grško orientalski elementi na Balkan. Tako se torej stikajo tu elementi, najrazličnejši, kakor nikjer v Evropi. Seveda nam Balkan ne nudi polnoštevilno teh elementov, ki jim je domovina izven Balkana, temveč le one, ki so našle v svoji ekspanzivnosti pod istimi prilikami tu svojo drugo domovino in pa take, ki — recimo okoli Črnega morja — niso bile v največji meri specializirane na tamošnje podnebje in tla.

V tkzv. kritičnih formah (Kampfanpassungsformen) balkanske flore pa se sam vrag ne spozna. To so rastline, ki nikakor nočejo izgledati tako, kakor so opisane v knjigah, temveč si izberejo od dveh ali več sorodnic gotovo lastnosti ali pa jih ovržejo. Zaradi teh vmesnih znakov nastanejo za cvetlico vprašanja; od katere izmed dveh se je ta prav za prav ne nova cvetlica odcepila, skratka da je v porajanju in jo je v tem primeru treba uvrstiti kot najmlajšo subspecies eni od starejših dveh. Ali ni mogoče prvotno rastlina iz višin pretrpela te spremembe zaradi prestopa v nižino ali iz sonca v senco, iz apnenčeve na serpentinovo podlago, iz dobre na suho zemljo in obratno ter torej ni nič drugega kot forma ene od obeh, kar je treba s kulturo raziskati. Za ugotovitev starosti in porekla je treba tudi fitopaleontoloških dokazov (odtiskov, okamenin, torej iz področja geologije), dalje čim več poročil od vseh strani Balkana, od blizu in daleč, z višin ter nižin in pa za primerjanje veliko herbarskega materiala. Dunaj ima najbogatejše zbirke in ni čuda, če smo od tam šele po vojni dobili knjigo, ki naj vsebuje celotno albansko floro in v kateri je do sedaj opisanih — 6569 vrst.

S tem sem hotel obrniti pozornost na neko drugo stran botanike, na rastlinsko geografijo, ki ne zasleduje samo razširjenosti posameznih cvetlic na zemlji, temveč obenem tudi kartira družčin, v kateri je species, ki hoče dognati ekološko in fiziološko vzroke komezalstva (celotno rastlinstvo, ki črpa hrano

² Nočem tu povzdigovati njihovega trdga boja z okolico (selekcija). Kakšen boj je to, ko so pa ustvarjene tako, da se lahko širijo kot plevel. Isto bi veljalo tudi o ljudeh.

iz istih tal recimo na 1 m²) oz. vzročne veze do njih ter klime in tal, prilagoditev na vnanje vplive, to je »boj za obstanek« in končno skuša dognati, na kak način in odkod je prišla rastlina na ta košček zemljišča. Po zgoraj omenjenih rastlinskih elementih skuša omejiti ozemlja (Gebiet) in v okviru tega večje pokrajine (Provinz), tu zopet manjše pokrajine (Unterprovinz), dalje te v večje in manjše predele (Zone, Unterzone), okrožja (Bezirk) in ocepke (Sprengel). Za to, ne lahko, omejitev so vedno rastline (med njimi tudi endemiti, ki jih je treba po vrsti naštevati) merodajne, njih nahajališča in število, to znači jačina, s katero udarja flora enega ozemlja ali pokrajine v drugo. Iz take razdelitve je razvidno, kako more

lokalno gorovje ali nižina, močvirje ali vetrovi poživeti monotonost ali pa zbristati pestrost kakega ozemlja. Za karakteristiko (v širšem obsegu) ni mogoče vzeti vseh cvetlic v poštev, n. pr. kozmopolite (razširjene na več kontinentov), ki jih moramo zaradi boljše preglednosti omalovaževati,³ važni so le ekološko rastlinski tipi, v laboratorijih nešteto-krat predmet raziskavanja, torej vrste, o katerih nam je od precej strani poznano njih žitje in bitje.

DALJE

³ Toliko je tu še drugih stvari, ki motijo ali pa so neizvedljive da danes eminentni rastlinski geografi s svojimi pomočniki-učenci pojme, stališča in vidike šele čistijo in ustvarjajo.

JAN VACLAV LEGO

J. K. STRAKATÝ

Publicist Andrej Gabršček pripoveduje v svojem delu »Goriški Slovenci«, v katerem se prepleta njihova zgodovina s pisateljevimi spomini, da je osebno spoznal Jana Vaclava Lega l. 1887 ob priliki prihoda Čehov v Ljubljano in v Trst. Nato mu je moral poslati dva zavoja po 5 kg semen alpskih trav, da bi jih mogel zasejati po čeških gozdovih in njivah, da bi se tako v enoto zliła češka in slovenska flora. Tu pravi Gabršček: »Ali si morete misliti večjega idealista? In v duhu sem videl častitljivega Jana Lega, kako v turistovski srjaci, gologlav in z zavihanimi rokavi kakor Jakopičev »Sejalec« razsipa naše planinske trave po čeških logih in pri tem moli molitvico o slovensko-češkem pobratimstvu.«¹ Lego je bil v resnici tak »sejalec« in plemenit idealist, ki je našel v zatišju svojega dosmrtnega dela skromno in značilno zadovoljstvo na uspehu izvršenega dela na polju češko-slovenske vzajemnosti.

Danes po preteku skoro 30 let po njegovi smrti stopa pred oči njegovo delo tem bolj intenzivno, kolikor so se spremenile prilike zaradi svetovne vojne v primeru s predvojno dobo. Če se spominjamo letos stoletnice njegovega rojstva, smo dolžni spominjati se z zahvalo in s tem večjim priznanjem njegovega dela, ker je bilo to podrobno delo tudi-

JAN V. LEGO

teljsko in ker so bila sredstva, s katerimi je mogel delati, malenkostna, zato je bila tem večja Legova požrtvovalnost. Od svoje mladosti, skoro vse svoje življenje, skoraj pol stoletja je bil v službi slovanske ideje in se je neumorno trudil za zgraditev sistematičnih stikov med Čehi in Slovenci. V njegovem podrobnem delu, ki je imelo na Slovenskem buditeljski značaj, v težavi za organizacijo češkoslovenskih stikov v trden sistem in da je bil pri nas prvi izmed njihovih gojiteljev, to je Legova

¹ Andrej Gabršček: »Goriški Slovenci« I. knjiga, Ljubljana 1932, str. 254.

največja zasluga. Bil je pravi pionir teh teženj in dosegel je svoj cilj s svojo pridnostjo in vztrajnostjo, utrjen po ljubezni za slovansko stvar, kar najboljše dokazuje, da so ga Slovenci radi imenovali »slovenskega konzula«.² Ivan Hribar, ki mu je v svojih »Spominih« posvetil nekoliko strani, pravi o Legu, da je bil apostol češkoslovenskega bratstva.³

Sama življenjska usoda Legova mu je nudila možnost, da postane delavec na češkoslovenski vzajemnosti. Izšel je iz uboge učiteljske rodbine. Rodil se je 14. septembra 1833⁴ v Lhoti pri Zbirovu, obiskoval je osnovno šolo v Strašičih in l. 1845 je začel študirati na gimnaziji v Plznu, katere pa ni dokončal zaradi pomanjkanja sredstev. Kakor izhaja iz nekaterih gimnazijskih spričeval, je bil nadarjen in je študiral s prav dobrim uspehom.⁵ L. 1851 je vstopil v praktično življenje, postal je dnevničar takratnega državnega zbirovskega rudarskega urada. Najprej je služil od 10. maja 1851 skozi 6 mesecev v Strašičih, potem v Holoubkovu, v Dobřivi in Karlovi Huti pri Bjerovnu. Povsod je bil društveno aktiven in se je udeleževal probujajočega se narodnega življenja. V Karlovi Huti je prišel v stik z družino znanega rodoljuba Machačka in je postal domači učitelj njegovih hčera. Tu je ustanovil gledališče, v katerem je sam igral in bil režiser.

Lego je prinesel že z gimnazije pod vplivom svojih profesorjev narodno zavest, h kateri so že zgodaj pristopile tudi simpatije za slovanstvo. Takrat se je udeleževal v Ljubljani kot dirigent »Filharmonične družbe« češki rojak A. Nedvěd.⁶ Po njegovem nasvetu se je Le-

go potegoval za mesto pri kranjski deželni vladi in ko je bil res imenovan, je nastopil službo 1. novembra 1857 pri okrajnem glavarstvu v Kamniku. Četudi niso bili češki uradniki, ki so takrat prihajali v slovenske kraje, posebno zaželjeni gostje, si je vendar Legu zgodaj pridobil simpatije pri tamošnjem meščanstvu in nekaterih prijateljih. Med njimi je bil tudi tamošnji učitelj Matej Močnik, ki se je pozneje udeleževal v Ljubljani in ki je bil v letih 1873 do 1881 urednik »Učiteljskega tovariša«. Temu listu se ima Legu zahvaliti za temeljito znanje slovenskega jezika in se ga z zahvalo spominja še po preteku let v listu od 22. novembra 1903, v katerem se zahvaljuje za izvolitev za častnega kamniškega meščana. Tam pravi: »Rea, moje prebivanje v Kamniku je bilo zame visoko etnografično učilišče, pri katerem mi je bil pravi »profesor« moj dragi prijatelj Matej Močnik, tedaj učitelj dekliške šole v Kamniku. Z globoko hvaležnostjo se ga večkrat spominjam.«⁷

Po srečnem naključju se je Legu seznanil z deželnim predsednikom grofom Chorinskim, ki ga je poklical k deželni vladi v Ljubljani v svojo predsedstveno pisarno, kjer je Legu služil od 1. januarja 1859 do 15. novembra 1860, ko je odšel k namestništvu v Trst, pri katerem je ostal kot dnevničar samo do 31. julija 1861 in je bil potem premeščen k pomorski vladi kot akcesist II. razreda. L. 1862 je bil poklican v pomorski oddelek vojnega ministrstva na Dunaju. Potem se je vrnil 1. avgusta 1864 v Trst, kjer je bil imenovan za akcesista I. razreda, potem za oficijala in 23. junija 1869 za adjunkta III. razreda. Tega leta se je pri pogrebu admiralja Tegetthoffa močno prehladil in je bil zaradi sledeče bolezni začasno upokojen. L. 1872 je bil ponovno poklican v aktivno službo v arsenal v Pulju. Ko pa je bil superarbitriran 1. avgusta 1872, je bil stalno upokojen v činu adjunkta III. razreda.

Njegovo bivanje v Ljubljani, na Dunaju in v Trstu mu je nudilo mnogo prilike, da je navezal stike s slovenskimi političnimi voditelji in kulturnimi delavci. Tam se je seznanil z očetom slovenskega naroda dr. Bleiweisom, kateremu je izročil 19 goldinarjev, ki jih je nabral med prijatelji, da bi jih uporabil

⁷ Kamenčan: Priloga našemu listu št. 59 od 22. septembra 1905 pod naslovom Jan. V. Legu — Kamniški častni meščan.

² Dr. Ivan Lah: »Knjiga spominov«, Ljubljana 1925.

³ Ivan Hribar: »Moji spomini« I. del, Ljubljana 1928, stran 191—193.

⁴ Leksikon navaja napačno leto rojstva 1832.

⁵ Arhiv knjihovny Narodního musea (AKNM).

⁶ Antonin Nedvěd je bil skladatelj in dirigent češkega poretka, ki se je popolnoma poslovenil, tako da ga navajajo pod imenom Nedved. Rodil se je 19. avgusta 1828 v Hefeviceh. (Nar. Enciklopedija napačno navaja: Hoševce) na Češkem. Študiral je v Pragi glasbo in bil učenec Antonina Slavika. Najprej je bil učitelj petja v Pragi, nato gledališki pevec v Pragi in Brnu, od l. 1856—1890 pa ravnatelj Filharmoničnega društva v Ljubljani, kjer je poučeval tudi petje. Njegove pesmi so bile nekoč zelo priljubljene.

kot nagrado za najboljši slovenski pevski zbor. Na 10 dukatov povišano nagrado je dobil l. 1862 Kašpar Mašek za zbor »Kdo je mar«, ki ga je zložil na besedilo Ivana Vesela Koseskega. 8. nagrado Mašku je prisodil umetniški jury v Pragi, kamor je bilo poslanih 8 tekmujočih skladb. Člani juryja so bili vodilni češki skladatelji in glasbeniki: Josef Krejčí, Vaclav Emanuel Horák in Josef Leopold Zvonář.

Na ta način se je trudil vzbuditi zanimanje za slovensko pesem in petje, deloval je v »Filharmonični družbi« in se mu je tam posrečilo vzbuditi gibanje, ki je dovedlo k ustanovitvi »Glasbene Matice«. Prav tako je bil tudi učinkovito delaven v Trstu. Tu je ustanovil »Slovansko pevsko društvo«, iz katerega se je potem razvila »Slovanska čitalnica«, kjer je tudi poučeval češčino. Sočasno je dopisoval v časnike in je bil

sotrudnik Bleiweisovih »Novice«, »Čeških Narodnih Listov« in glasbenega časopisa »Dalibora«. V Trstu se je družil s pisateljema Levstikom in Francem Cegnarjem, ki je na Legovo iniciativo in z njegovo pomočjo prevedel »Babičko« Božene Njemcove. Takrat se je pečal tudi z nabiranjem tvarine za nemškočeški pomorski slovar.« Lego ima tudi neposredne zasluge, da se je ustanovilo »Slovensko planinsko društvo«. Na njegovo iniciativo namreč je bil sestavljen pri Sokolu odbor, ki je skrbel za markacijo potov v slovenskih gorah, da bi na ta način pobijal delavnost nemškega »Alpenvereina«. To je bil zaroček »Slovenskega planinskega društva«, ki se je pozneje tako mogočno razvilo, da je imelo tudi v Pragi svoj odbor, kar je bila Legova zasluga.

DALJE

* »Novice« 1862 št. 154, 1863 št. 47.

* AKNM — Rukopisni slovníku.

K 400 LETNICE OSVOJITVE PERUJA

Fr. Pizarro (levo) in zadnji kralj Ink Atahualpa (desno) — glej članek dr. Vlad. Travnerja, 21s knjiga 14, str. 609 in nadaljevanja

ČASTILCI VRAGA

Sredi široke puščave v Siriji, »hamad« ji pravijo Arabci, se vleče po silni vulkanski vzboklini pogorje Djebel Sindjar, čigar vrhunec meri 1200 m.

Razorano pobočje štrli nalik otočku iz nepreglednega peščenega morja. Ime Sindjar se zdi potvorjeno iz »Sinaar«, svetopisemskega naziva za znamenito dolino, kjer so se nastanile prve človeške skupine. Po obliki ozemlja bi bila ta podmena precej verjetna, kajti razsežne stepe na jugu od Sindjara, med Tigrisom in Evfratom, so res podobne brezmejnemu podolju, koder je junačil bojeviti Nimrod.

Ločeni od sveta živijo tod Jezidi, ki so navzlic divjemu sovraštvu svojih sosedov ohranili svoj prvotni lik skozi stoletja. Običajno jih poznamo pod psovko: hudičevi malikovalci. Ta vzdevek, ki zveni iz moslemskih ust o! sile prezirno, izvira iz mešanega manihejstva, značilnega za njih vero.* Jezidi so namreč poslednji čuvarji naukov, ki so bili prvotno Zoroastrovi, a ki so se spojili s čudnimi semitekimi sestavinami.

Po krvi so Jezidi kurdska veja iz Perzije. Njih šejki trdijo, da so moslemški Kurdi nekdanji Jezidi, pošlamljeni ob krvavih progonih. Pristni Jezidi živé le še v Džebel Sindžaru, kakih 20 tisoč v okolici Alepa, tisoč na Kavkazu blizu Tiflisa, in na vzhodni meji Turčije. Skupno število je težko dognati, piše Jean Lugel v »Tribune de Genève«. Pred 30 leti jih je Brockhaus cenil na 2 do 300 000 duš.

Hranijo se s kmetovanjem in zlasti z ovčarstvom, prodajajoč volno in sir. Za turške vladavine so se bavili zgolj z re-žo maloštevilnih ovac, ki so jih mogli imeti ob svojem večno nemirnem življenju. Do zob oboroženi so se potikali samo po planinah, venomer pripravljani na strel. Po vojni pa varnost stalno raste, zato so se jeli nomadskati v nižave, zidati sela in obdelovati polje. Pritlične

kamenite hiše imajo poleg sebe široko ploščad ali gredino, na kateri prebije otročad in ženstvo večino dne. Vasi so na splošno dokaj umazane. Ženske se precej nemarno zagrinjajo. Lepe niso, po navadi tudi otroci ne. Vendar ne razodevajo nikakih znakov telesne propalosti. Moški so srednje velikosti in plečati, vzbujajo dojem zdravja in moči. Vobče imajo črne oči in štrleče ličnice, kar jim daje bojeviti videz. Nosijo belo platneno haljo, velik šilast fes temne barve, za okras pa si pletejo lase v številne tanke kitice, ki jim bingljajo na vseh straneh. Preko halje si odevajo ohlapen volnen plašč, v katerega se zavijajo po šegi nomadov, da so videti imenitnejši. Tudi dandanes so še vedno oboroženi, kadijo obilo in pijo silno dosti vroče črne kave brez sladkorja. Trgovski stan zaničujejo, ta je baje samo za siromaka, do denarja pa jim očitno ni kdo ve koliko. Zakonščico si jemljejo le eno. Zgolj emir ali mir, njih verski poglavar sme imeti več žen. Ta prednost je povzročila že dosti prelivanja krvi in pobojev za emirsko čast. Mir stanuje v Šejk Adiju, trgu Mosulske pokrajine, kjer je umrl ustanovnik verske ločine in kamor mora vsakdo vsaj enkrat v življenju. Posebne verske vneme ne razodevajo, vendar dajejo četrtino svojega imetja v religiozne namene. Na ta način more mir živeti ko knez.

★

Radi izjavljajo, da jim je mir to, kar je papež katolištvu. Njegov vpliv sega v vsa področja, zlasti v verske zadeve, ki so po vsem videzu osnova njihovega narodnega življenja. Nalik Indom so Jezidi razcepljeni v kaste: šejki so politični glavarji plemen; piri so nekaki oženjeni redovniki; fakirji ali fokare so izrečno nabožni stan ter imajo edini pravico oblačiti si črno srajco; naposled kavalji in avane.

Njih bogoslovje premore bore malo spisov v arabščini in nekaj obredov v kurdščini. Najvišji ali Starodnevni, »Jazdan«, kakor ga kličejo — odtod nemara njih ime Jezidi — ni sam ustvaril sveta, temveč ga je naročil pri prvem od 7 arhangelov, katerim načeluje kot »Melek Taus« do semitskem meleku, malak — angel, in grškem theós = bog. Pomeni torej Anđela-Boga, čigar znamenje je pav. Ta Melek Taus je veliki tvorec

* Manes, lat. Manichaeus, je po božjem navdihu sklenil v svojem 12. letu ustanoviti svetovno vero. Prvič je nastopil 20. III 242 v perzijskem mestu Ahvasu. Po daljšem potovanju se je vrnil in znal vzbu-điti v kralju Šaporu I. toliko spoštovanje, da je ta priznal versko svobodo njegovim pristašem. Svečenik ogorja pa je pozneje dosegel, da ga je Hormizd I. dal križati in na meh očreti (277).

vesolja in obenem duh zla. Po jezidskem naziranju je »Jazdan« prevzvišen, da bi se menil za stvari tega sveta. Duhu zla se moraš priporočiti, če ga želiš omečiti. Zato so napravili bronastih pavov, podobo nevidne sile, ki jih kavali ob določenih rokih slovesno sprevajajo po vaseh, da pobirajo darove, ki jih preplašeni verniki urno prinašajo.

Ime satan ali šejtan po arabsko jim je ostro prepovedano izreči, celo en sam zlog tega čarovnega imena. Pravoverci trdijo dalje, da pristen Jazid ne sme slišati niti božjega imena: ko bi ga kdo vpričo njega izrekel, bi ga Jazid na mestu moral ubiti ali pa končati samega sebe, toliko svetost pripisujejo temu nazivu. To verovanje dandanes kolikor toliko popušča, enako tudi to, da bi samo jezidska žena morala prati možu perilo, da se ne sme nihče omrsiti s svinjino ali uživati neka zelišča: svoje dni so bili zaradi teh razlogov v Rusiji prosti vojaščine. Zenijo se samo med svojci, nikoli se ne družijo z drugorođci. Drugačnega svaštva s tujci si ne žele kakor krvnega: obstoji pa v tem, da na kolenih bodočega svaka obrežejo dite. To svaštvo je baje jako sveto. Pravijo, da izvirajo naravnost iz Adama, medtem ko drugi lju-

dje izhajajo iz Adama in Eve. Tudi verujejo v selitev duš ali metempsihozo (»preduševanje« je zapisal Kres l. 1882.). Materin jezik jim je kurdovski, po večini pa znajo tudi arabski. Po njihovem mnenju govori Bog po kurdovski. (Kaj poreko na to Hrvatje, ki pravijo, da je Bog v raju dejal: Ja dam tebi ženo, evo! odkoder naziv Adam in Eva). Isa, Jezus Kristus, se pri njih silno časti kakor tudi Mahomet, ali bolj se nagibljejo h krščanstvu.

To so bistvene poteze tega gostoljubnega naroda, ki je med svetovno vojno pokazal plemenitost, ko ni maral izročiti na tisoče armenskih beguncev, iščočih zavetja pri Jezidih. Turškemu generalu so srčno povedali, da se hočejo rajši boriti do zadnjega moža, kakor pa izdati nesrečneže, ki so se zatekli k njim v varstvo. Zaradi nevarnosti praskarske vojne in četovanja po Džebeluh so Turki odnehali. In z upravičenim ponosom se šejki danes avaljjo, da so oteli življenje toliko kerim kristjanom.

Tako smo videli, da »oboževalci zlo-deja« nimajo nič vražjega na sebi, pač pa, da so pokazali velikodušnost, kakršne ne opažamo vselej pri bogomoljcih in bogohvalnikih.

N. K.

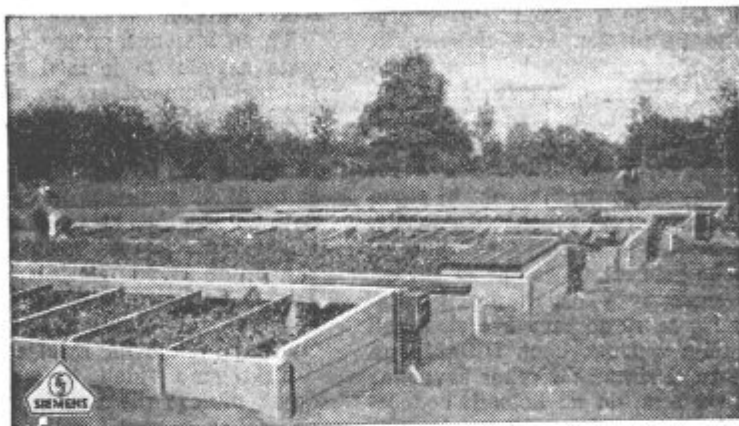
»POJOČI ANGELI«, delo bratov Jona in Huberta van Eyck na znamenitem gentskem altarju (post. 6. maja 1432)

TEHNIČNI OBZORNIK

ELEKTRIKA V VRTNARSTVU

Električna kurjava se v vrtnarstvu deloma sama, deloma dodatno v zadnjem času čedalje bolj uporablja. Vzrok tiči pred vsem v tem, da je snažna, udobna, vsak hip pripravljena, da jo je mogoče lahko

V skladu s posameznimi nameni se vrši kurjava kot talna, stenska ozir. zračna kurjava. V vsakem primeru se uporabljajo kabli kot dobavljajči toplote. Talna električna kurjava se vrši s kurilnimi kabli, ki jih polagajo v mnogih zavojih kakšnih 20 cm pod površino in ogrevajo z električnim tokom. Svojo toploto oddajajo potem

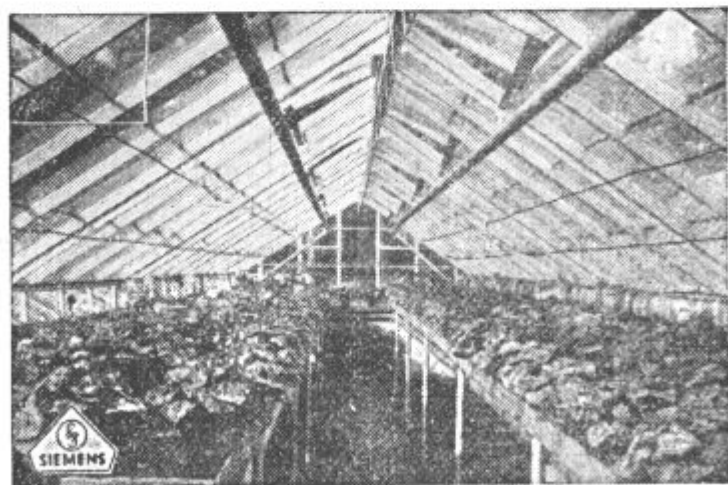

Moderna, električno kurjena naprava z zgodnjimi gredami

ravnati in da je ob primernih cenah tudi dovolj štedljiva.

S kurjavo v vrtnarstvu zasledujemo razne namene. Eden je v tem, da rastline, ki

okoljski zemlji. Električna zračna kurjava v zgodnjih gredah in rastlinjakih se vrši podobno, le da napeljejo kurilne kable po stenah in ob oknih.

Pogled v notranjost električno kurjenega rastlinjaka

ne morejo prezimiti na prostem, v primerem prostoru obvarujemo škode po hudem mrazu. Se češče pa zasledujejo vrtnarji drugi smoter da bi rastline hitreje poganjale in da bi same oziroma njih cveti ali sadovi prej dozoreli za trg, nego bi to šlo po naravni poti.

Temperatura se ravna z vključitvijo oziroma izključitvijo posameznih kurilnih kablov ob pretikalni omari, ki stoji na čelni strani posameznih gred in rastlinjakov ali pa tudi v pripravnem delovnem prostoru. Vgraditev samodelnega uravnatelja temperature, ki zahteva razmeroma malen-

kosten večji strošek, se je izkazala za zelo primerno. Pri določenih naravnanih temperaturah samodelno vključuje oziroma izključuje tok. Tako opremljena naprava ima prednost, da ne zahteva nobene postrežbe in onemogoča nepotrebne potroške toka.

S tem, da se izognemo izgubam zaradi mrazu, da dosežemo višje cene za rastline, cvetke in sadeže, ki pridejo prej na trg, dalje s povečano izdatnostjo rastlin in gred, ki utegne pod ugodnimi pogoji voditi do tretje letine v letu, se izdatki za električne kurilne naprave razmeroma kmalu poplačajo. tan

ELEKTRIČNE URE

Eden glavnih pogojev, da se more katerikoli vrste promet redno razviti, je točen in v vseh delih prometne mreže isti čas. To velja v prvi vrsti za železniški promet posebno na močno okupiranih progah, kjer si sledijo vozila v kratkih presledkih. V velikih svetovnih mestih s predmestnimi,

Moderna osrednja električna ura, ki lahko žene skoraj neomejeno število stranskih ur

podzemskimi in nadzemskimi železnicami se potreba po najstrožji urejenosti časa še posebno občuti. Od teh prometnih naprav je v veliki meri odvisno, s kakšno točnostjo morejo delati tudi podjetja katerih delavci in nameščenci so navezani na ome-

njena občila.

Na železnicah je že dolgo uveden srednjeevropski čas, ki se diktira z zvezdarne v Greenwichu. Ob določenem času prejmejo vse železniške postaje in čuvajnce z omenjenega mesta brzozjavno časovni signal.

Tehnika pa je še bolj napredovala in počasi so se začele splošno uvajati električne ure, ki jih več skupaj žene osrednja, glavna ura, ki se neprestano kontrolira po astronomskih podatkih. V Nemčiji so n. pr. ure na vseh železniških postajah priključene na osrednjo električno uro v Berlinu tako da kažejo po vsej državi na minuto točen čas. Skoraj vsa večja mesta na svetu so se že uredila lasten lokalni sistem električnih ur, cela električna omrežja, na katera niso priključene samo javne ure ampak tudi privatniki, ako žele.

V najnovejšem času so se začele uveljavljati tudi tako zvane sinhronske električne ure, ki se lahko kjerkoli priključijo na omrežje izmeničnega toka. Sinhronskim uram diktirajo tek neposredno električni generatorji v elektrarnah, tako da gredo vse ure na omrežju ene in iste centrale strogo enako. Vobče se poskuša zadnji čas v čedalje večji meri izkoristiti za pogon ur električna napeljava, ki je v kulturnih deželah itak skoraj v vsaki hiši. V tej smeri prihaja zadnji čas na trg mnogo zanimivih modelov električnih ur, ki imajo poleg velike točnosti še to prednost, da so cenejše od enako dobrih ur z zasebnim pogonom. Zelo verjetno je, da bo v bodočnosti vsaka hiša priključena tudi na »kronometriško omrežje«, kakor je zdaj priključena na vodovod, elektriko in plin. Vsakdo bo imel doma, na steni pravi astronomski čas in izgovori zamudnikov, da ure različno gredo, bodo morali utihniti. tnj

SVETLOBA NAŠE ZEMLJE

Ko se bodo astronomi v bodočih stoletjih razgledovali iz raketnih ladij po vsej svetu, bodo opazili med drugimi zvezdami tudi planet Zemljo kot zvezdo izrazito modrikaste barve. Vsi planeti imajo barvno svetlobo in tudi zemlja v tem pogledu ne dela izjeme. Venera se blešči v beli barvi, Mars je rdeč in prav tako je novo odkriti planet Pluto rdečkaste barve. Svetlobo zemlje so dognali astrofiziki po ovinkih. Kadar je luna v prvem kraju, se namreč vidi poleg njenega svetlega dela tudi še ostala površina v medlih obrisih. Z meseca se vidi takrat zemlja popolnoma osvetljena in del te svetlobe pada tudi na luno, od koder se odbija spet nazaj na zemljo. Prav to je vzrok, da vidimo poleg krajca tudi ostali del lune in sicer s prostim očesom v nekakšni pepelnato sivi barvi. Spektroskopično razčlenjenje te svetlobe je pa pokazalo, da prevladujejo v njej modri žarki.

BOŽIČNE LEGENDE

GEORGES LENOTRE

Po očetu se piše Théodore Gosselin, a po materi je potomec imenitnega pariškega vrtnarja Lenôtre-a (1613—1700), čigar delo so parki v Versailles-u, Chantilly-ju, St. Cloudu, Meudon-u, Fontainebleau-ju, Sceauxu, Trianonu itd.

Zato si je kot zgodovinar in leposlovec izvolil gorenji psevdonim. Revue bleue je 22. I. 33. prinesla lep članek o tem novem članu Francoske Akademije. Vendar Slovenec je še 28. XI. t. l. poročal, da kakor nekaj Clemenceau Lenôtre ne mara zasedati svojega stolca. Naj se ga naš list spomni s tem, da prikrojim iz njegovih zgodovinskih pripovedek »Légendes de Noël« eno najkrajših: Un Réveillon chez Pau de Kock. Paul de Kock (21. V. 1794 — 29. VIII. 1871) je starejšemu našemu pokolenju prav znano ime; od njegovih 50 romanov so se zlasti čitali: Georgette, Gustave, Frère Jacques, Monsieur Dupont, André le Savoyard, Le cocu, La Pucelle de Belleville itd.

Malo pred vojno l. 1870 je Paul de Kock povabil na sveti večer nekaj umetnikov, starih pariških kotenin, da se ob preprostem povečerku prisrčno pozabavajo. Vsak je po svoje prispeval. Paul de Kock je povedal naslednjo zgodbo iz l. 1794.

V Passiju je takrat stala čedna hiša, danes porušena, kjer je živela mlada zakonska dvojica N. N. Bila sta bogata, pleme-nita, srečna, trije težki naslovi za tiste čase. Sredi prejšnjega leta se jima je rodilo dete. Živela sta brez razkošja, ne meneč se za politiko, malo jima je bilo mar za stranke, ki so se trgale za oblast.

Ta brezbriznost pa jih ni očuvala nesreče: našel se je zavistnež, ki ga je njih mirno življenje v oči bodlo. Gospoda N. N. je ovadil kot plemiča. Zato so tega prijeli, odvlekli pred sodišče in na smrt obsodili...

Gospa N. N. je ostala sama v svoji hišici. Pri duši ji je bilo kakor bitju, ki ga je strela oplazila. V 48 urah se ji je podrla vsa sreča.

V neki blazni nadi je na dan, ko naj bi bil njen mož usmrčen, uboga žena odšla zdoma ob uri, ko ni vedela, da obsojenci po navadi zapuščajo Conciergerie-jo (zloglasno ječo) ter odhajajo na morišče. Z otrokom v naročju je stopila po cesti Champs-Élysées in sedla na trato pod golim drevjem. Odonod bi bila komaj razločila v meglenem dnevu

GEORGES LENOTRE
Akademik, ki noče v Akademijo

morilno orodje, okoli katerega je stalo nekaj vojakov.

Nič ni mislila, nič videla, ko je kar tako tam gugala malo bitje, ki ji je spalo na srcu. Nenadoma pa je nastalo nekakšno valovanje v skupini okoli krvavega odra. Grozno je zatulila in vsa iz sebe zdirljala po blatni cesti, strastno in krčevito stiskaje nase svojega otročička.

Ljudje, ki so jo srečavali spotoma, so za trenotek obstajali in jo merili z očmi; ko pa so razumeli, so molče nadaljevali svojo pot.

Tako je blodila, kakor da jo preganja strahovita pošast po ulicah, opiraje se ob zidovje; oči so ji bile zbegane, glasno lhtenje jo je stresalo. Proti večeru jo je opazil znan pralec iz Passy-ja, ko se je vračal od reke mimo zapuščene samostanske cerkve ob Vanjki-Vstanjki (Bonshommes), jo vzel na svoj voziček in jo odvedel do doma; v svoji zmedi in brezbriznosti se ni brnila. Ponoči so jo sosedje slišali, kako poje, da bi uspavala svojega sinčka. Glas ji je včasih zastal in pričeta pesem se je izprevergla v hripavo stokanje, tako otožno, da je človeka zona obhajala. Te tragedije niso bile nič izrednega v tej dobi in ljudje so jih bili tako rekoč vajeni. Kadar so v tišini teh mirnih okrajev ponoči razločili obupno kričanje in so se sosedje tiho vpraševali, so drugi, poučeni, odgovarjali: »Ta in ta žena

je... pravkar so od sodišča prišli po njenega moža — ali po očeta«. In reč se je tako povsakdanjala, da se nihče več ni zato razburjal.

Oseba, ki vam pripovedujem nje zgodbo — to se je pozneje zvedelo — je torej prišla pred prazno hišo, kjer so bili zjutraj udarili uradne pečate, pa ni mogla stopiti v sobo: na vratih se je svetil trak od belega platna, ki so ga spajali rdeči pečati s podobo republike. Noč je presedela v neopremljeni veži na tleh iz opeke. Otrok, ki ga je zeblo, je vokal, mati pa se je sklanjala nad njim, ga skušala ogreti in našla še toliko moči, da mu je pela uspavanko. Milosrčna soseda, ki je prišla ob zori in ji ponudila svojo postrežbo, jo je našla vso premrlo in brez solz: niti ganiti se sirota ni upala, da ne bi zbudila malčka, ki ji je spal na kolenih.

Zima se je nagibala h koncu in sonce se je tisto jutro pokazalo svetlo in toplo: tisto lepo pariško pomladansko solnce, ob katerem se v nekaj urah razpočijo popki in se razcvete španski bezeg. Na vrtičku za hišo je mlada mati sedla ob čeburu vode, da bi omila dete, ki ga je ta novost veselila; kar je strepetala ob glasnem trkanju na vrata. Soseda, ki je nedaleč od nje polagala perilo po travi, je stekla odpirat in se je vrnila vsa bleda.

»Joh, gospa, že spet so tu!«

»Kdo pa?«

»Štirje državljani, ki bi radi z vami govorili. Spoznala sem jih. Trije so isti, ki so prišli po gospoda.«

Možje so se pojavili na vrtu. Ženica se ni motila: eden je bil poverjenik Oddelka, ki sta ga spremljala dva glasnika od Odbora za javno varnost, dobro znana po Passyju, koder sta delala silo že pol leta. Četrty je bil povsem črno napravljen in je imel na glavi velik klobuk od polsti s šopkom trobarvnega perja za trakom. To je bil možak zrelih let, žolčnate polti, ostrih potez v obrazu.

Gospa N. N. ga je kakoj spoznala, čeprav ga je samo enkrat videla. Blede od groze in strahu, kakor pred omedlevico, je zajecjala:

»Državni tožilec... Fouquier-Tinville!«

✱

»Državljanica N. N.,« je hladno vprašal.

»Jaz sem.«

»V papirjih tvojega moža, državljanka, so se našla tri pisma s tvojo podpisom. Tu so: jih poznaš?«

Ozrla se je na papirje.

»Oh! ali me odpeljete?« je črhnila.

»Presenečenje je neprijetno, priznam,« je dodal Fouquier z dlakocepnim posmehom, »ali zakon izrečno zahteva; dokazano je, da si dopisovala z neprijatelji naroda.«

»Ali me vzamete?« je nesrečnica v grozi ponovila.

»Sicer pa ne smeš tukaj ostati. Pečati se snamejo šele kasneje. Nemogoče je, da bi stanovala v tej hiši, ki je pripadla državi.«

In obrnil se je proti poverjeniku, češ: »Državljanke pospremiš v Conciergeriejo. Drevi jo zasllišim in njeno ime sporočiš Fabriciju; jutri pride na vrsto; ni potreba, da bi medlela v ječi.«

»Na vrsto pridem? jutri?«

»Da, na sodišču: dotlej lahko pripraviš svoj zagovor...«

Govoril je na kratko, brez poudarka, brez odtenka. V njem si čutil človeka, ki mu je srce kamenito in ki ga nobena reč ne more geniti, topega za sleherni obup, nečutnega za vsako solzo; moža, ki si je iz smrti naredil poklic; dobrega uradnika, ki ubija, ker ima tak ukaz; tako negibnega in tako neizprosnega kakor sekira, s katero se je rad prispodabljal. Gospa N. N. je razumela, da je izgubljena: nehote si je na prsi prižela drobljanca, ki ga je držala v naročju in ki je radostno kopitljal z bosimi nožicami. Ozrla se je po tem koščku sveta, koder je bila nekaj tako srečna, kakor da kliče predmete za pričo človeške okrutnosti, kakor da — morebiti — išče, odkod se bo prikazal rešitelj in jo nedolžno iztrgal krvnikom iz rok. Ali kakšna blaznost! Kdo neki bi bil zadosti srčan in drzen, da bi se spustil v boj s takšno neizprosno silo, kakršno so predstavljali ti možje? Kateri junak si ne bi bil pomišljal? Pa vendar, rešnik je bil ondi, tik nje.

»Kaj sem zagrešila, da pojdem pod giljotino?« je vzdihnila; »kateri zločin sem počela?«

Fouquier-Tinville je bil še vedno miren in je mislil odgovoriti, pa ga je nekdo zamotil. Otrok, ki se je bolj čudil ko prestrašil ob pogledu na to tujo postavo, je iztegnil ročice proti groznemu dobavitelju giljotine in se na glas zasmel, kakor se zna novorojenček: slasten izraz skrivnostnega veselja, ki mu sam Bog ve razlago.

Mati je drgetala; hotela ga je utešiti: bala se ie, da se bo ta radost zamerila tem mrkim možakom. Toda otročaj je

razposajeno koptljaj, se venomer smejal, kazal rožnate diesne ter iztezal ročice proti lepim trobarvnim peresom, ki so državnemu pravniku mahljala na črnem klobuku.

Možakar je čudno pogledal: val žolča mu je pobelil negibno obličje.

»Otrok je tvoj, državljanka?«

»Je, državljjan.«

»To je sin...?«

Mati, ki jo je ihtenje dušilo, je prikimala.

»Njegov oče je včeraj umrl,« je dodala z drhtečim glasom.

Fouquier-Tinville je za časek pomolčal, potem pa:

»Koliko mesecev mu je?«

»Deset.«

»Močan je za svojo starost. — Kje mu je dojilja?«

»Jaz ga hranim, državljjan.«

»Ah, ti ga...«

Videti mu je bilo, da se nekaj napeinja, in ustne si je grizel. Koptljacek se je še dalje smejal, materi so drie solze po licu in smrtnjak ju je gledal brez besedice.

»No,« je črhnal zdajci, okrenivši se proti tovarišem, »ne vidim zadržka, da ne bi pustil državljjanke N. N. nekaj dni tu... Dokler ne bo ta malček odstavljen, na primer.«

»Stvar je taka,« je opomnil poverjenik, da je v tej hiši vse v imenu postave zaplenjeno! vse se razproda.«

»Pha!« je odvrnil Fouquier-Tinville, »državljanka N. N. bo odkupila posteljo in zibko za dete, pa bo.«

Pokazal je hrbet in potegnil tovariše s seboj, medtem ko je gospa N. N. pokleknila in Boga zahvalila, na vso moč poljublja rešeno dete.

★

»No!« je vprašal Paul de Kock, ko je končal svojo pripoved: »ali poznate v starini mnogo zgledov za sinovsko ljubezen, ki bi se dala primerjati s to? Zdaj vam lahko povem ime te žene: moja mati je bila, jaz pa sem jo, ko sem bil še v plenica, otel giljotine... Imel sem dober tek in mleko je bilo tako drago, da me niso marali odstaviti pred poletjem... Kar je bil žarek človekoljubja prišel v tigrovem srcu, to so dovršili dogodki: prevrat 9. termidora je prišel in z njim konec strahovladi. Moji materi se ni bilo več bati, da pride kdo ter ukaže, naj se pripravi na smrt s pretvezo, da sem jaz že dovolj odrasel in da morem brez nje živeti...«

To je bil moj prvi roman — in za trdno najboljši. Priredil A. D.

HLADNEJŠA LETA PRIHAJAJO

Zadnji dve desetletji se je v mnogih pokrajinah zlasti v severni Evropi pokazalo, da se je znatno dvignila gladina talne vode. Letna množina padavin se je ponekod povečala skoraj za 10 odstotkov in povprečna letna temperatura se je dvignila skoraj za celo stopinjo C. Ker so bile zime zadnja desetletja milejše, se spomladi padavine niso v tolikšni meri odtekle po vrhu zmrznjenih tal, ampak so pronicale bolj v zemljo in talna voda se je dvignila. Opazovanja kažejo, da je bila enako visoka talna voda tudi pred 60 in 100 leti, po čemer sodijo znanstveniki, da gre za periodičen pojav, ki je odvisen od Brücknerjevega cikla 35letne klimatske periode, ki je spet odvisna od 35letnega cikla sončnih peg. Videti je, kakor da je bil v tem pogledu lani dosežen višek, da bodo posle zime spet mrzlejšje padavine skromnejše in da bo talna voda v prizadetih pokrajinah spet padla.

FRANCOŠČINA NA ŠVEDSKEM

Odsek izvedencev za jezikovni pouk na Švedskem je nedavno predlagal angleščino kot edino obvezni jezik v gimnazijah in realkah. Francoščina pa naj bi se gojila zgolj v najvišjih razredih srednjih šol, ako bi se zadosti d'jakov oglasilo zaajo. Prosvetni minister A. Engberg pa si ni usvojil tega predloga, temveč je ukrenil po svoje jako v prid Molièreovi govorici: na eni strani se bo povečalo število francoskih ur v srednjih šolah; na drugi pa postane francoščina obvezen predmet v učnem načrtu klasičnega oddelka, medtem ko naj se angleščina omeji na moderni oddelki. Minister je tako le obrazložil svoje nagibe: »Sročeni sem, da ni morem podeliti francoščini položaj, kakršnega zasluž po svoji tehtnosti kot vzgojeslovni činitelj. Francoščina je hči latinščine, ima njeno jasnost, ustroj in logiko. Noben živi jezik ne more nadomestiti francoščine v jezikovnem pouku. Francoščina je, bi dejal, hrbtenica v lingvističnem poučevanju.«

D. A.

KRVAVO VLADANJE CESARJA KALIGULE

Nemški pisatelj Hans Sachs si je naprtil proučevanje Kaligulovega značaja po psihoanalizi. Njegov spis je nedavno izšel tudi v francoščini: »Bubi ou l'histoire de Caligula.« Priimek Čeveljček (caligula) so mu zvrgli vojaki. Sveton pripoveduje, da so mladega vladarja skrajno imenovali: Pobožni, oče vojaštva, otrok taborišč, preblagi, veliki. Pozneje so Rimljani z grozo spoznali, da so se hudo uredali. Počel je namreč take ostudnosti, da moremo samo nekatere spraviti tu na dan.

Ubiti je dal brata, ki ni maral z njim na morje ob nevihti, in prisilil svojega tasta Silana, da si je z britvijo vrat prerezal. V smrt je pognal sorodnika Ptolemeja in Makrona, ki mu je precej pripomogel do prestola. S ponižanjem je pital senatorje, n. pr. s tem, da je hotel svojega konja Incitata, ki je bival v razkošni palači, imenovati za konzula. Okrutni psihopat je dal mnogo starešin na skrivnem podaviti. Ker je bila hrana za cirkuške zveri draga, jim je dal žreti žive hudodelce. Na prisilno delo v rudnikih je obsodil dokaj odličnih meščanov, ki jim je vžgal znamenje z razbeljenim železom. Druge je natlačil v nizke kleti, koder so mogli lesti samo četverici. Žive je dal žagati ljudi, ki so se drznili presojati eno njegovih iger. Očete je silil, da so gledali trpinčenje ali usmrtitev svojih otrok. Ko je rimski vitez, obsojen med zverine, zaklical, da je nedolžen, mu je dal izpuliti jezik, preden so ga raztrgale zgrabljive živali. Ko je pretor na bolezenskem oddihu v Anticyri prosil podaljšanje dopusta, ga je dal ubiti, češ, da se mu bo privileglo puščanje krvi, ker mu talog ali kurji slep (helleborus) ni pomagal. Vsakih 10 dni je sam sestavljal seznam ujetnikov, ki naj bi se obglavili.

Kaligula je hotel, da bi žrtve kar se da dolgo trpele. Zato je učil krvnike, kako treba muke podaljšati. Medtem ko je večerjal, je spreten glavorez vršil svoj krvavi poklic v pričo njega. Suženj, ki je bil nekaj malega zmaknil, se je moral sprehajati po ulicah: za vratom obešene je nosil odsekane roke. Znan je Kaligulov vzklík, značilen za njegovo vladavino: »Naj me črtijo, da se me le bojé« (oderint, dum metuant)! Marsi-

KALIGULA

kdo je gotovo čital o Kaligulovem vzdihu: »Bog daj, da bi imel rimski narod eno samo glavo!«

Pa kdo bi mogel naštetati vse njegove zločine, vrtoglave stroške, vsakovrstna nasilja nasproti njim, ki so se bili odlikovali v državni službi! Taka vlada se je mogla le krvavo končati. Cassius Chaerea, tribun pretorske kohorte, se je ojunčil in z bodalom sunil 21. januarja l. 41. Gaja Kaligulo, ki mu je bilo tačas 29 let. Vladal je 3 leta, 10 mesecev in 8 dni.

Vsako poreče brez obotave, da je bila ta pošast blazna. A že Laharpe, prevajalec in tolmač Svetona, je noudaril, da ta razlaga še ni dovolj: francoski kralj Karel VI. je bil tudi pamet izgubil, toda ni bil sirovina.

V tem primeru tiči vsekako neka skrivnost. Po njegovem očetu Germaniku je ljudstvo in vojaštvo preneslo svoje oboževanje na sina Gaja Kaligulo. A kako se je mogel spoštovani miljenec

sfiziiti v takšno spako in potvoro? Hans Sachs vidi Kaligulovo uganko v njegovem starem stricu in predniku Tiberiju. Tiberij je bil s sveta spravil domala vse svojce. Živel je v nezaupnosti. Gajus se je otel samo s svojo spretnostjo. Samosilniku namreč ni budil nobenega suma, kajti smrt najbližjih sorodnikov mu ni izvalila nikakega ugovora. Tiberij je bil razbral to tiho vodo, saj mu pripisujejo naslednji izrek: »Gada gojim za rimsko ljudstvo.« A Kaligula mu je kazal toliko spoštovanja in toliko poslušnosti, da se ga je stari trinog bal manj kakor koga

drugega. To pa seveda dediča ni oviralo, da ne bi bil okrajšal smrtnega boja priletnemu imperatorju in zavzel njegovega mesta: Značilna poteza za njegovo popačenost, seksualno perversnost. Predolgo si je iz opreznosti natikal utrudljivo krinko. Z nadčloveško pokornostjo si je kupil varnost na dvoru, kjer je smrt vsako uro kosila ali večerjala. Nenadni izliv pridržanih in prtajenih sil, izbruh izrinjenih ali potlačenih strasti je moral biti grozen. To pa tem bolj, ker poprečna umnost tega moža ni bila sorazmerna veličini usode. N. K.

DOŽIVLJAJI V DŽUNGLI

FRANK BUCK

57. IN 58. POGLAVJE

NEVARNA DOGODIVSČINA S TIGROM

Tudi tam se nam ni posrečilo najti sledove tigra na tleh, ki smo jih iskali, zato smo pa dobili nekaj drugega zelo važnega, sliko izrednega naravoslovnega pomena.

Po petdnevem naporu so gonjači prignali tigra v nizko travnato džunglo, kjer je bilo obilo svetlobe, ter ga potiskali proti onemu koncu, ki je bil za naše posnetke najpripravnější. Na koncu ravnine smo imeli namreč postavljene fotografične priprave, dobro maskirane za drevesi in liščevjem. Gonjači so udrli iz goščave od treh strani, pred njimi pa je v divjih skokih bežal tiger, usmerjen proti našemu aparatu. Lovce je po tolikem trudu uspeh tako navdušil, da so pričeli od veselja divje kričati. Tako je bila žival, ko je prišla v območje našega aparata, že tako prestrašena, da ni več vedela, kaj dela.

Pred sabo je videla veliko drevo kot edino zavetišče. Kake tri metre nad zemljo je imelo to drevo prvi odcepek, odkoder so poganjale prve veje, dober meter in pol nad tem so se odcepljale druge močne veje. Operater je naglo vrtil aparat, ko je tiger drvel proti drevesu. Z enim skokom se je velika mačka pogrnala na prve veje in od tod brez vsakega napora skočila še naprej na dru-

ge. Tam je začela nemirno prestopati, gledala je neodločno in nekako oklevajoče čakala, kaj se bo zgodilo.

Prvič sem videl sličen prizor. Doslej sem vedno verjel naravoslovcem, ki so zatrjevali, da tiger nikdar ne pleza po drevesu. V tem trenutku sem pozabil na aparat in svojo nalogo ter gledal edino na žival v položaju, ki ga dotlej navzlic svoji dolgi džungelski praksi nisem imel še nikdar prilike videti.

Tiger je medtem še vedno premišljeval. Ostal je v vejah nad pet minut in ves ta čas je naš operater mirno vrtil svoj trak.

Porabili smo ves film in baš je operater vlagal nov trak, ko je planil tiger kot blisk na tla in udril mimo presenečenih gonjačev v osrčje džungle.

Ed sem zelo vesel, da sem dobil posnetke tigra na drevesu, toda glavni del naše naloge še ni bil dosežen, ker se nismo smeli vrniti brez lepih slik velike progaste azijske mačke v njenem vsakdanjem življenju.

V naslednjih štirinajstih dneh smo poskušali srečo še na treh krajih, toda vedno smo morali oditi praznih rok. Tako sem slednjič prišel do sklepa, da bi lahko naredili dobre posnetke le, če bi ogradili del džungle, kjer bi lahko nadzirali kretanje živali. Odločil sem se k temu koraku zelo nerad, ker je bila na-

loga zelo težka in je zahtevala tudi mnogo denarja.

Izbral sem približno dva hektarja ob robu džungle, kjer je bil gozd že tako redek, da je sonce lahko prodrl med drevesa. Pripeljal sem trideset kitajskih mizarjev iz Singapora ter postavil vseokrog kake štiri metre visoko leseno ograjo, ki je bila ob vrhu opremljena z neke vrste hodnikom. Vse skupaj sem povezal z železno žico.

Sredino te ograde v izmeri približno enega hektarja je tvorilo gosto grmovje, trst in zijalke. Okrog tega grmičevja se je raztezal redkejši prostor, poraščen sicer z visoko travo, toda popolnoma izpostavljen tropskemu soncu. Tam je bila tudi večja mlakuža in nekaj redkih visokih dreves. Pričakoval sem z gotovostjo, da bo tiger najprej stekel v gosto grmičevje, da se bo pa kmalu od tam prikazal na svetlo.

Dovršena zgradba je predstavljala le močan zid iz lesa in železa, iz katerega ni nikjer molela kaka greda ali sploh kako oporišče, ki bi se ga žival lahko oprijela in skočila preko ograje. Mala vrata so vodila v to trdnjavo, ki se ni nič ločila od sveta, ki jo je obdajal. Na hodniku ob vrhu smo lahko postavili filmske aparate.

Že v enem tednu smo ujeli veliko mačko kakih osemnajst milj od naše ograde. Bila je izredno lepa žival. Odrasel samec, dolg okoli 3 metre, od nosa do konca repa, zdrav in v cvetu življenja. Posneli smo sliko ob pasti in prevoz živali z okornim bivojskim vozom po samotnih džungelskih stezah do našega glavnega stana, kjer so postavili veliko, iz hlodov zbito kletko ob vrata v leseni ograji in dvignili vrataca.

Toda moja dolga izkušnost z divjimi živalmi me je topot varala. Tiger je res zbežal iz kletke v gosto grmičevje, je pa tam ostal skrit vse jutro. S hodnika ob vrhu ograje smo metali kamenje v goščo, kričali smo in poskušali na vse mogoče načine, da bi ga prignali na prosto, toda zaman. Opoldne sem poslal Alija v bližnjo kitajsko vas, kjer je živel kitajski trgovec z raketami in umetnim ognjem. Ali se je vrnil obložen z raketami in bombicami, ki smo jih odstrelili drugo za drugo v grmovje na različna mesta, toda tudi to ga ni prignalo na prosto.

Nato smo poskušali z lonci, ki so povzročali umeten dim, toda tudi smolnati lonci niso zalegli.

Proti popoldnevu so začeli kazati moji prijatelji od kina že znake nervoze.

Seveda je malo težko pripeljati ljudi iz Hollywoda v džunglo. Tam so navajeni na krotke leve in še bolj krotke igralce, tigru v džungli pa se ne da ukazati. Sklenil sem, da se sam podam v ogrado in seženem tigra na prosto.

Zavedal sem se nevarnosti. Moral sem biti pripravljen, če bi se žival obrnila proti meni, čeprav bi obramba ne bila prav lahka na mestu, kjer je vegetacija tako bujna, da se odrasel človek le težko preplazi skozi. Pri tem sem zapal v plamenice, s katerimi je bila naša odprava opremljena. Prinesli smo jih s seboj iz Amerike ter smo jih že uspešno uporabljali na lovu na nekega leoparda.

S temi plamenicami sem se podal v ogrado. Nisem jih nameraval uporabljati za razsvetlavo, pač pa v zaščito proti tigróvemu napadu. Če bi namreč tiger skočil proti meni, tedaj bi se mu verjetno lahko ubranil, če bi mu pomolil pod nos gorečo plamenico.

Preden sem se podal v ogrado, sem vprašal Alija, ali bi ga bilo strah iti z mano. Odgovoril mi je, kakor sem pričakoval: »Kamor greš ti, gospodar, grem tudi jaz!« Tako je Ali vzel plamenice, medtem ko sem si jaz opasal svoj veliki samokres, ki je moral usmrtiti vsako živo bitje, ako sem nanj oddal strel iz neposredne bližine. Poleg tega sem vrgel preko rame puško, nabasano z debelimi svincenkami.

Čim sva stopila na tla, sva se previdno približevala robu goščave in napeto pazila na vsako gibanje v visoki travi. Puško sem imel pripravljeno za hipno uporabo, čeprav nisem nameraval streljati razen v največji nevarnosti. Ali je stopal za mano ter držal v rokah plamenice in vžigalice.

Nato sem naslonil puško ob manjše drevo, vzel prvo plamenico Aliju in čim sva stopila v goščavo, sem jo prizgal. Svetil sem s prižgano plamenico predse na levo in na desno. Toda z Alijem nisva bila pripravljena na bleščečo svetlobo goreče plamenice, ki nas je tako slepila, da nisva mogla videti niti koraka pred sabo. Stvar mi ni posebno ugajala, toda upal sem, da bo naju goreča plamenica s svojo vročino in svojo močno svetlobo varovala pred tigrovim napadom.

Prva plamenica je že začela ugašati in Ali je prižgal drugo. Komaj sem jo dobro prijel, ko sem začul strašno tuljenje in lomastenje po goščavi. Prihajal je tiger, in sicer nekod od leve. Naglo

sem stopil korak nazaj, da bi imel več prostora za vihtenje plamenice. Ko sem se pa umikal, se mi je noga zapletla v neko ovijalko in še preden sem se zavedel, sem že bil s hrbtom na tleh. Pri padcu mi je padla iz rok plamenica, narkar sem z mrzlično naglico segel po samokresu, bil sem pa tako razburjen, da ga nisem mogel pravočasno zagrabit. Še preden sem lahko napravil eno gamo kretnjo, je bil tiger že pred mano. Videl sem ga, kako je počenil, besno zarigal, nato je skočil — preko mene in poleg mene na tleh goreče plamenice. Videl sem samo njegov trebuh kot belo progo, ki bi mi jo nekdo potegnil preko glave.

Medtem sem že izvlekel samokres. Toda žival se ni obrnila proti meni, temveč je hip zatem izginila spet v džungli.

Šele tedaj sem se zavedel, da stoji Ali za mano. Bil je priča vsega dogodka, v obraz je bil blede ko kreda in s slabim glasom je rekel: »Pojdiva, gospod!« Šele zdaj je tudi mene popadla groza. Ležal sem brez pomoči na tleh in tiger bi me končal v trenutku. Zadostoval bi udarec s šapo in raztrgal bi mi vrat. Vse to mi je rojilo po glavi, ko sva se z Alijem začela pomikati nazaj proti drevesu, kjer sem imel naslonjeno puško.

Ali je v tem prižgal zadnjo plamenico, jaz sem pri tem pohodu držal v roki pripravljeno samokres, kajti imel sem neko slutnjo, da nas bo žival napadla še enkrat, preden prideva iz goščave. Toda nikjer ni bilo sledu o tigru.

Vtaknil sem samokres spet za pas, pobral puško in začel razmišljati, kaj naj storiva. Bilo mi je jasno, da ne morem s tigrom ničesar začeti. Sklenil sem, da moram čim prej iz te vražje luknje.

Kinalu sva bila iz gostega grmičevja in že sva videla pred sabo ograjo. Popustil sem tudi oprijem na puškiniem kopitu, kajti pred mano je visela vrv, mislil sem še samo, kaj naj storim, da pridem čim prej do zaželenih slik.

Morala sva obiti še samo en rob grmičevja. In tedaj je planil nasproti tiger. Samogibno sem se obrnil in kot stroj sem dvignil puško. Nisem imel niti časa, da bi jo dvignil do rame, ustrelil sem kar od pasu.

Tiger je bil preblizu, da bi ga lahko zgrešil. Strel ga je zadel v prsi prav ko se je odgnal od zemlje z razširjenimi sprednjimi nogami in razkriženimi kremplji. Kroglja ga je ustavila sredi poti in padel je z razbito ramo tik pred

moje noge. Naglo sem odskočil nekaj korakov in ga nato ustrelil še enkrat v glavo.

Ostali člani odprave so tedaj hitro splezali drug za drugim po lestvi, ko so videli na tleh ustreljenega tigra. Pričeli smo meriti razdaljo med mestom, kjer sem stal ob času strela, in krajem, kjer je ležal mrtev tigar. Znašala je ravno pol metra. Kdo ve, če je še kdo kdaj streljal tigra iz take bližine. Bil je poleg tega edini tigar, ki sem ga ustrelil, pač pa sem ujel in pripeljal v Ameriko preko šestdeset velikih živih tigrov.

Nekaj dni nato smo ujeli novega tigra. Še preden pa smo ga spustili v našo stajo, smo posekali vse visoko vejevje ter smo v kratkem času lahko naredili vse posnetke, ki sem jih rabil, kako se tigar sprehaja, ogleduje okolico, pije vodo, dirja v prosti naravi in se hrani. Dva tedna po nevarnem dogodku, kjer bi kmalu izgubil življenje, smo že bili v ozemlju Seremban, kjer smo lovili in snemali črne pantre.

K O N E C
(COPYRIGHT BY KING FEATURES SYNDICATE)

Običaji in navade v božičnem času

Vsi stari narodi so zimski sončni preokret iznova slavili z velikimi slavnostmi. Poganski Germani so imeli n. pr. 6. januarja svoje juljsko slavnost. Pred to slavnostjo so bili »dvanaajsterc«, t. j. dvanaajst neprijaznih noči. Poganski bogovi so prišli v teh dneh na zemljo, se spremenili v človeško podobo in postavili in so osebno posegali v zadevščine ljudi. Z uvedbo krščanstva je bila tudi juljska slavnost preložena na 25. december. Kakor pri vseh svojih ukrepih, je postopala krščanska cerkev zelo oprezno tudi tu in to s tem, da je poganske slavnosti in običaje po obliki ohranila. Dala jim je krščansko ime in smisel. Tako se je ohranilo do naših dni zelo mnogo takih običajev, kakor so n. pr. božični.

V središču božičnih slavnosti stoji božično drevesce. Že v prastarih časih najdemo, da je bilo čaščenje dreves zelo razširjeno. Ker drevesa često preživijo mnogo človeških rodov, so menili ljudje, da imajo v njih pred seboj posebna božanska bitja. Povsod so imeli posebna sveta in posvečena drevesa. K njim je narod romal s plamenicami in svečami v določenih nočeh, v katerih so se ta drevesa po njih naziranjju za kratek čas prebudila iz svojega molčanja, da bi izvedel svojo prihodnost. Pri božičnih in drugih slovesnostih se zaradi tega ni moglo preko dreves kar preiti. Drevesa so postavili na slavnostna mesta, okrasili so jih in plesali okrog njih, kakor se to dogaja še zdaj ob majniških drevesih ali pa okrog kresa.

Toda čaščenje dreves sega še dalje nazaj. Ljudje so opazovali sonce, in videli so ga, tega nositelja nebesne luči kot nekako vedno dalje tja do neskončnosti segajoče in razgrajeno ogromno drevo. Neka ruska narodna uganka pravi: »Je neko drevo; v vsaki hiši ga je videti.« In odgovor na to se glasi: »To je sonce in njega svetloba.« Ker so ljudje težili vedno za tem, da posnemajo ono, kar je napravilo na nje vtis, so postavljali okrašena in razsvetljena dre-

vesa kot simbol za to veliko nebesno svetlobo. Medtem ko se je v severni Nemčiji ohranilo jelkino drevo kot nordijski predmed čaščenja, je postalo isto v južni Nemčiji udomačeno šele od konca 17. stoletja. Krščanstvo je prevzelo božično drevo kot simbol za svojo veliko luč; za Kristusa.

Kakor jelkino drevo pri nas, tako imajo v Angliji vejice omele, ki jih obešajo na božični večer v sobah in pod katerimi mora vsaka dama, ki jo kak gospod pod njimi zaloti, dovoliti, da jo ta gospod poljubi, kar je seveda prav tako poganskega izvora. Ker rase omele na drevesih in torej nima nikake korenine v zemlji, jo je nekoč prezrla boginja Freya, ko je vsa bitja v narodi zaprisegla, da naj prizanesejo njenemu ljubljenemu Balduru. Zaradi tega je zamogel Hödur svojega brata Baldura ustreliti z vejo omele. S tem običajem bi se poudarila razlika in rasprotje med sovraštvom in ljubeznijo ter med smrtjo in življenjem.

Nasproti temu pa so bakje in običaji, ki se tičejo jablane, potem rože iz Jeriha ter trna (oziroma trnjevega grma) že krščanskega izvora. Jablana n. pr. je drevo iz raja, ki je bilo tam nedolžni zapeljivec Eve. Od veselja pa, da je neka Evina hči rodila Odrešenika, v božični noči razcvete. Tako naletimo še dandanes v mnogih krajih na običaj, da dajo ljudje na dan sv. Barbare (4. decembra) v vodo vejice jablane — njih cvetenje na božični dan prinaša namreč srečo v ljubezni.

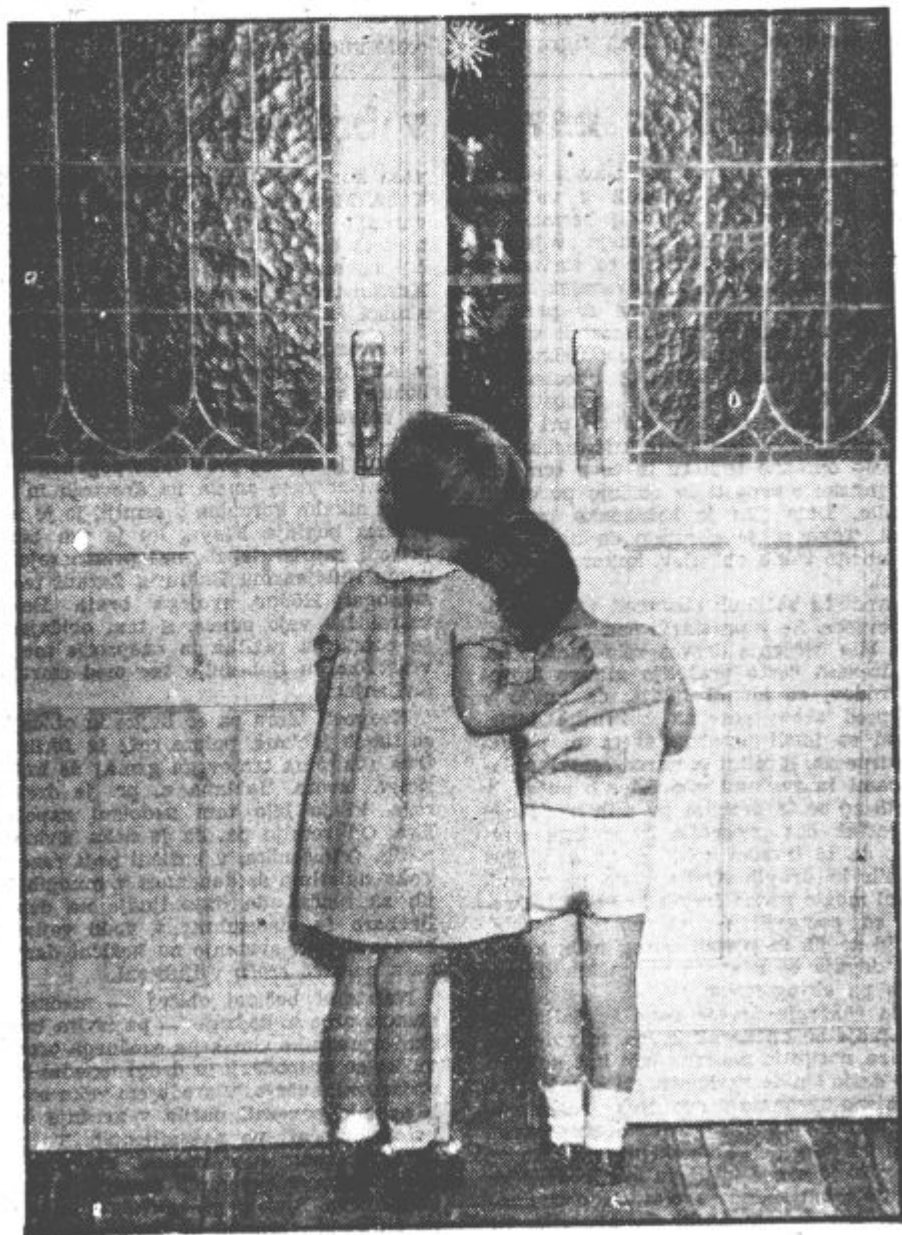
Najstarejši božični običaj — medsebojno obdarovanje in dajanje — pa izvira iz rimskega praznika zimskega sončnega preokreta, ko so gospodarji in drugi ugledni ljudje obdarovali sužnje. V srednjem veku so imeli navado povezati darila v zveznje in jih potem izročati po našemljencih. To se je ohranilo tudi še v načinu, da prinašajo mala darila v ogromnih zavojih v hišo in to s kljucem »julski zveznjic«. Tu je še vedno ohranjena beseda, ki jasno spominja na julsko slavnost.

Dvoje prastarih daril so jabolka in orehi. Jabolka spominjajo tudi na Venero in Freyo kot simbola ljubezni, orehi pa so bili posvečeni boginji Freyi kot boginji rodovitnosti.

Običajev je zelo mnogo. Navajam samo nekatere: v Parizu je običaj, da postavljajo otroci na božični večer čevlje pred peč (kamin), da najdejo drugo jutro v njih mnogo darov, o katerih menijo, da so priletela vanje skozi dimnik in kamin. V Italiji imajo navado na sveti večer prirediti slavnost, na kateri jedo izključno školjke,

jastoge (morske rake), ribe in druge morske stanovalce. Rabe nakupijo vedno šele pozno zvečer, in tržnice in tržne lope za ribe so odprte vsi noč. Na švedskem postavijo po eno božično drevo na sredo javnega trga in okrog tega drevesa plešejo matere in otroci. Prav tako imajo na švedskem v dobi božiča nekako sodno premirje.

Na naziranje, da se na božični večer vsa priroda zbudi za eno uro iz spanja in da ji je odvzeto vse prekletstvo, je navezane ga zelo mnogo praznovanja. Živali lahko

VRATA V BOŽIČNI PARADIZ

govorijo; če gledajo dekleta točno ob dvanajsti uri v vodnjak, tedaj zagledajo v njem sliko svojega bodočega izvoljenca; zdravilna voda, ki je bila nabrana v božični noči, varuje vse leto proti vsakršni mukoli čaranju ali začaranju (uročenju).

Pa bodi, da se božični običaji in navade prikazujejo tako mnogostransko, in kakor naj že kdo pobija kakšno izročilo ali izvor, vendar na ta dan prevečata ves kulturni svet isti običaj in ista navada; prinesli trpečim tolažbo pobijati in blažiti pomanjkanje in izvrševati do naših bližnjih dejansko ljubezen.

Zakaj? Iz veselja nad povratkom luči, nad povratkom svetlobe, nad povratkom

vse ustvarjajočega elementa. Pa naj ima kdo za to sonce, drugi bogove, tretji Odrešenika Kristusa, četrti razum in delo; o Božiču premaga dan noč, slabost moč in priroda se začne probujati znova. In to je za obstoj sveta odločilnega pomena. X.

ČLOVEK IN DOM

UMETNINE V NAŠE DOMOVE

Ni le znak nerazumevanja in slabega okusa, če v večini naših stanovanj vidimo tako malo umetnin in umetno obrtnih izdelkov. Tisti most še manjka, ki veže umetnika in publiko. A ta

most se že gradi in raste od dne do dne. To bodi povedano nekaterim v opravičilo, nekaterim v tolažbo. Tistega prepada, ki zeva med publiko in umetnikom, pa ni povzročila publika edina. Tudi umetnik se je tu pregrešil. Umetniki so precej občutljivi in — opravičite — včasih tudi precej ošabna kasta. Ne znajo, včasih pa tudi nočejo razumeti stališča preprostega laika do umetnosti. Ne približajo se mu z dobrotnostjo in raziasnitvijo; pač pa oplašijo in tako odvrnejo, namesta da bi vzejali. In če publika, večinoma zaradi težkih časov, ne more umetnin kupovati, čeprav bi večkrat rada, jo umetnik obsodi: nič nima razumevanja za umetnost in za naš. In so umetniki, ki napišejo oster in precej krivičen napad na »materialistično« publiko, ko bi hoteli prav za prav napisati vabilo k ogledu in nakupu slik na umetniški razstavi.

A vendar pomalem most med umetnikom in publiko raste. Mnogo je pripomogla k temu umetna obrt, ki je zaradi nizkih cen dostopna že skoro vsakomur. Imamo že domače keramične delavnice, kjer sodelujejo umetniki zvenčnega imena. V vseh panogah umetnosti in umetne obrti imamo tako lepe domisleke: v keramiki, v lesenih rezbarjih, v linolu, v slikanju na svili in blagu. Tudi radiranke in lesorezi so nam dostopni. Imejmo raje eno samo ali dve grafiki v sobi, kakor pa vse stene prenatrpane z neokusnimi in slabimi tujiimi reprodukcijami.

In ko o Božiču izbiramo darila za naše drage, sezimo po umetniških izdelkih, zlasti

po izdelkih domačih umetnikov; nam in njim bo tak Božič dvakrat lep.

Hrepenenje po umetnosti nosi mnogo ljudi v sebi, čeprav se morda tega ne zavedajo. Že v trinajstem, štirinajstem letu mlademu človeku vzklije prvo zanimanje za umetnost. V teh letih stopamo prvič v muzej, kritično si ogledamo pohištvo svojih staršev in zazdi se nam lep ali pa grdo in neokusno; priženjamo se zanimati za umetniške razglednice, nato za umetniške razstave in naenkrat vržemo med staro šaro neokusno, kičasto vazo, ki je dolgo stala na častnem mestu v naši sobi. Drugo vazo pa, ki iz dospelje stala kje skrita v kotu ali pa vsa zaprašena visoko na omari, postavimo na častno mesto. Spoznamo, da sta babičin predalnik in naslanjač zelo lepih oblik in, da spadata v tolika enjenci biedermeierski slog. In naenkrat se nam bo zazdel len in zanimiv celo krožnik, iz katerega smo jedli še kot otroci češnjevo kašo, in je še edini kos, ki je preostal od podedovanega servisa. Krožnik obrnemo in z vsajlejo ugotovimo na njegovi zadnji strani znamenko znanamente tvrde, ki ga je izdelala. In od sloj stoji ta krožnik na častnem mestu v vitrini.

Tako se budi v mladim človeku smisel za umetnost in se razvija hitreje ali počasneje kakor naneseta vzgoja in slučaj. Včasih, žal, tudi zaspi.

V nas vseh pa je gotovo čut za pravo umetnost. Ni potrebna zato še posebna vzgoja. Dokaz je ljudska umetnost: narodna ornamentika, čela na avbah in zavijačih, naše stare skrinje, slike na steklu, konfirne panjeve, iskalce, sveti Duh nad njimi, znamenja na križnicah, ribiška oljnata drobnarija, leleni, netički in konfirki in na izdelki naših leslarjev. Vse to so izdelki neukega, prepro-

stega človeka, ki pa vendar očitujejo globok umetniški čut in pojmovanje prave umetnosti.

Le pravo pot je treba pokazati, z ljubeznijo in potrpljenjem si je treba publika vzgojiti. Pravijo, da danes ni denarja za umetnost. Kje je ceneni, a vendar dobri umetnoobratni izdelek? Polagoma ga dobivamo. Polagoma bodo šle tudi splošne mase preko cenenege, osladnega, tovarniškega kiča, ki, žal, še danes polni kredence in predalnice meščanskih hiš.

Božič, godovi in obletnice se vrste leto za letom, dan za dnem. Ob vseh teh prilikah trčimo navadno denar za take stvari, ki niso nujno potrebne v življenju. Ali ne bi raje porabili tega denarja za umetnoobratne izdelke in umetnine? Ali nima večje in trajnejše vrednosti umetnina našega umetnika, kakor pa posrebrna, medna vaza ali pa vaza iz alpake? Ali ne bi bilo mogoče vzgojiti nadbudnih, trinaest in štirinašletnih ljudi, ki nosijo v sebi čut in ljubezen do umetnosti, v bodoče odrasle poznavalce, ljubitelje in zbiratelje umetnosti? — u

OMARA IN PISALNA MIZA

Velika, težka pisalna miza je potrebna le v tistih stanovanjih, v katerih sta gospodar ali gospodinja duševna delavca, ali pa kjer se eden ali drugi član družine bavi s takim delom, pri katerem mu je velika pisalna miza res potrebna. Za manjša pisania, kakršna imamo dan za dnem pod roko, pa

nam zadostuje taka omara, ki je obenem pisalna miza, kakršno vidite na sliki. Taka knjižnica in obenem pisalna miza nam pravi hrani mnogo dragocenegega prostora, saj se danes moramo utesnjevati povsod, tudi v

prostornosti svojih bivališč. Pogosto imajo mladoporočenci v enem prostoru združeno vse: spalnico, bivalnico, obednico in sprejemnico.

Ob naši omari, oz. knjižnici je spredaj pritrjena pisalna deska, ki se da sklopiti in odklopiti. Če desko sklopimo, imamo pred seboj navidez čisto navadno knjižnico. Za pisalno desko je pa več ožjih in širjih razpredelkov, kamor lahko pregledno hranimo črnilnik, peresa svinčnike, papir, pisma, pivnik, listke z različni beležkami, knjige o prejemkih in izdatkih itd. Posoben, zaprt razpredelček, katerega lahko zaklepamo, hrani našo blagajno.

Nad temi razpredelki sta še ena ali dve police za tiste knjige, ki jih hočemo imeti vedno pri roki. Seveda omaro lahko po potrebi razširimo ob straneh in zgoraj, da hranimo večje število knjig.

V soodnem delu omare, pod pisalno desko lahko hranimo druge, večje stvari, ki jih rabimo pri pisanju. Vsakomur je gotovo jasno, da semkaj ne spada perilo ali porcelan.

Tako omaro si lahko damo izdelati iz enakega lesa kot je ostalo pohištvo, ali pa iz mehkega lesa, preleskanegega z barvo, ki se ujema z ostalimi barvami v naši sobi.

ZA MISLEČE GLAVE

71

S stvarmi moraš pravilno ravnati!

(PONATIS ZABRANJEN)

Lebo uro si mi podaril za Božič, je dejal Bedakovič k Trebuhoviču. Najprvo je steklo padlo in ko sem ga s težavo snet vložil, se ti ura redno ustavi, in sicer vselej kratko po pol sedmih. Zdej pa za svoj odar, lahko še plačaš stroške za popravilo!

Trebuhovič si uro pogleda. »Trenutek,« je dejal z nasmeškom, izvlekel svoj žepni nož, še obrnil stran in se kakšno minuto bavil z uro. Potem jo je vrnil in dejal:

«Tako, zdaj je spet v redu in drugič ne bodi tako nehvaležen. Sam si kriv, da se

je ustavljala.»

Kaj je menil Trebuhovič s tem?

72

ČUDNA SVETOVNA ZGODOVINA

KAJ JE RES IN KAJ NI RES

Aleksander Veliki se je na vseh svojih osvojevalnih pohodih skrbno bril.

Krogle rimljanskih topov so uničile l. 146. pred našim štetjem obzidje mesta Kartagine.

Cesarji so darovali na milijone voznih pošilk toaletnega mila javnim kopalščem, ki so jih sami ustanovili.

Na bogato okrašeni kameli je jezdil faraon, da si ogleda izgotovljene piramide.

Z občudovanja vredno spretnostjo so preplezali l. 218. pred našim štetjem Hanibakovi sloni vrhove Alp.

Za pravilno ugotovitev pogrškov razpisujemo dve nagradi v obliki slovenske knjige. Odgovore je treba poslati najkasneje do 3. jan. 1934. Nezadostno frankirana pisma oziroma dopisnice bodo zavrnjene.

73

Brodolomec

(PONATIS ZABRANJEN)

«Ko ni bilo nobene druge rešitve več, sem skočil s krova v morje,» je pripovedoval svetovni potovalec. «Ko sem bil splaval že kakšen kilometer daleč, so kotli z enim samim pokom eksplodirali in parnik je zletel v zrak. Ta pok sem slišal v presledku nekoliko sekund dva krat zaporedoma. Pomnite, nista bili dve eksploziji, temveč ena in ista, ki sem jo slišal dvakrat zaporedoma. Tudi ni bil odmev, kajti ladja se je potopila na visokem morju.»

Kako razlagate ta pojav?

74

Plačilni dan

(PONATIS ZABRANJEN)

V neki tovarni je delalo sedem skupin delavcev. Med njimi so bili dinarji, ki so prejeli svojo mezdo dnevno, potem takšni, ki so jo prejeli vsak tretji dan, nato takšni, ki so jih izplačevali vsak šesti dan, zastopniki mesta, ki so plačali vsak sedmi dan, in drugi, ki so prejeli vsak deveti svojo provizijo, in končno nameščenci, ki so plačali dobivali delno vsak petnajsti dan, delno pa vsak trideseti.

Včeraj je bil blagajnik v največji stiski; s težavo je spravil potrebno vsoto

IZ „MINIATUR“

MARIJANA
ŽELJEZNOVA-KOKALJ

SVETA NOČ

»Sveta noč, noč sprave in ljubezni,« brne božični zvonovi.

Tomaž je begal po mestnih ulicah. Nemiren je bil ko ranjena zver. Doma ni mogel zreti v svojo dečico, ki je sklepala ročice strmeč v jaslice pod razsvetljeno božično jelko. Žena je sedela pri klavirju in pela:

»Noč je božična noč,
v vsaki je duši pokoj;
vlj ga zdaj Juzušček, ti —
v dušo, ki našla ga ni...«

Solze so ji polzele po licu. Ne iz tihe božične radosti, vrela so iz tihe, skrite bolesti...

Ne, to je bilo preveč! Pograbil je klobuk in kožuh.

»Kam pa?« ga je vprašala žena.

»Ven!«

»Pa nocoj je sveti večer...« je dejala plaho in se ozrla po otročičkih.

»Boli me glava,« je odvrnil in šel. Lagal je. Ni ga bolela glava, le v duši je razgrajal besen vihar.

»Sovražim ga! Preklet!« je ponavljal v noč, ki je drhtela v božičnem zvonjenju. »Preklet! Storil si mi krivico! Preklet!«

Kako je prišel domov, ni vedel. Dišalo je po kadilu. Otročiči so spali. Igračke so ležale poleg njih. Pri jasicah je sedela žena in ihtela.

Tomažu je postalo čudno. Nehote je dejal: »Gospod, nisem vreden...«

Tedaj je vstala žena in se ga oklenila rekoč: »Tomaž, vreden si, samo umiri se...«

Žena je odprla okno. Polnoč. Zvonovi so peli: »Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji...«

Tomaž je zavpil ko pobesnel: »Preklet! Otroci so vzdrhteli v spanju... Žena je globoko vzdihnila, Tomaž pa je legel k počitku brez srčnega miru...

skupaj, kajti zgočilo se je, da je moral izplačati vseh sedem skupin na isti dan. »Kaj takšnega pa se ne sme tako kmalu spet primeriti,« je dejal knjigovodji.

Ta si je vtaknil grajo, ki je ticala v tem stavku, potrpežljivo za klobuk in pričel računati in računati, da ugotovi, v kakšnih časovnih presledkih se mora vračati skupni plačilni dan za vse skupine. Toda ni našel rešitve.

Tu mu je prišel mlad vajenec na pomoč in mu povedal presledek v pičli minuti. Knjigovodja je začudeno vprašal: »Kako si pa tako hitro našel rešitev?«

Vajencevo razlago smo, žal, preslišali. Ali bi nam jo lahko ponovili v!?

Rešitev k št. 68

(Trik v nebesih)

Št. 8 in št. 13 sta enaki.

Rešitev k št. 69

(Hrt)

Rep meri 6 cm, telo (= glava+rep, t. j. 10 cm+6 cm) 16 cm in glava (= rep+ $\frac{1}{4}$ telesa, t. j. 6 cm+ $\frac{1}{4}$ 16 cm) 10 cm.

Mladič meri torej 32 cm.

Dolžina nog (= rep+ $\frac{1}{5}$ dolžine glave oz. $\frac{1}{4}$ vse mladičeve dolžine, t. j. 6 cm+ $\frac{1}{5}$ 10 cm oz. $\frac{1}{4}$ 32 cm) znaša 8 cm.

Rešitev k št. 70

(Indski fakir)

Rešitev vsega skrivnostnega dogodka se imenuje: razdelitev teže.

Vzemimo, da je bilo 500 konic, na katerih je ležal fakir, in njegovo telo je tehtalo 180 funtov, tedaj odpade na posamezen žebelj 0,36 funta ali 180 g.

Položite vendar enkrat svojo dlan na konico pokončnega žeblija, a na hrbet roke potem še 180 g težko pismo. Videli boste, da ne bo vaša roka čutila ničesar.

Rešitev problema 50

1. Ka4—a5!, e2—e1D+, 2. Ka5—b8 in črni kljub premoči ter odprti poziciji belega kralja ne more preprečiti mata! Najbolj zanimiva v tej klasični miniaturi angleškega mojstra je odklonitev dozdevno enakovredne poteze. 1. Ka4—b5. Črni odbije z 1. Tg2—g8! grožnjo z matom. 2. Se7+, Ka7 3. Sc8 mat in igra po 2. Kb5—b6, Tg8—c8! Nasprotno pa ima beli po 1. Fa3! na razpolago še drugi mat: 1. Te8, 2. Sc6—d4+, Ka7 3. Sd4—b5 mat.

